

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Olga Fedossova

E-ARVETELE ÜLEMINEK OSAÜHINGUS

KINNISVARATEENINDUS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Olga Fedossova .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 072778

Üliõpilase e-posti aadress: olga.fedossova@gmail.com

Juhendaja professor Monika Nikitina-Kalamäe:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. E-ARVETE OLEMUS JA KASUTUSELEVÕTT EESTIS.....	7
1.1. Arvetele esitatavad nõuded Eestis	7
1.2. E-arvete olemus	9
1.3. E-arvete edastamise ja vastuvõtmise protsess	11
1.4. E-arvetele üleminek Eestis	13
1.5. Era- ja avaliku sektori valmisolek e-arvetele üleminekuks Eestis	15
1.6. E-arvetele ülemineku põhjused ja takistused	17
2. ARVETE TÖÖTLEMINE OSAÜHINGUS KINNISVARATEENINDUS.....	20
2.1. Osaühingu Kinnisvarateenindus lühitutvustus	20
2.2. Ostuarvete töötlemise protsess Osaühingus Kinnisvarateenindus	21
2.3. Müügiarvete töötlemise protsess Osaühingus Kinnisvarateenindus	25
2.4. Arvete töötlemise protsesside puudused Osaühingus Kinnisvarateenindus..	27
3. OSAÜHINGU KINNISVARATEENINDUS ÜLEMINEK E-ARVETELE.....	29
3.1. Ettevalmistused e-arvetele üleminekuks	29
3.2. E-arvete töötlemise protsess	31
3.3. E-arvetele ülemineku majanduslik mõju	34
3.4. E-arvetele ülemineku mõju tööprotsessile.....	38
KOKKUVÕTE	41
VIIDATUD ALLIKAD	43
SUMMARY	46
LISAD.....	48
Lisa 1. Osaühingu Kinnisvarateenindus kliendid.....	48
Lisa 2. Osaühingu Kinnisvarateenindus tarnijate osakaal ettevõtte suuruse järgi.	49
Lisa 3. Osaühingu Kinnisvarateenindus müügiarvete arv ettevõtte suuruse järgi.	50
Lisa 4. Võimalikud alternatiivid avaliku sektoriga arveldamisel.....	51

ABSTRAKT

Töö pealkiri on: E-arvetele üleminek Osühingus Kinnisvarateenindus

Bakalaureusetöö uurimisprobleemi ja aktuaalsuse saab siduda Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu direktiiviga 2014/55/EL, mis sätestab, et hiljemalt 2018. aasta lõpuks peaks avaliku sektori tarnijatel olema kohustus võtta vastu ja töödelda e-arveid.

Bakalaureusetöö eesmärk oli tuvastada e-arvetele ülemineku põhjused Osühingus Kinnisvarateenindus ning määratleda e-arvete kasutuselevõtu mõju ettevõtte arvelduste efektiivsusele ning samuti hinnata sellega kaasnevaid kulusid, et otsustada, kas üleminek on majanduslikult kasulik või mitte.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks uuriti ettevõtte ostu- ja müügiarvete menetlemise protsesse: kuidas arvet töödeldakse, kuidas arve jõuab raamatupidamisse ning kuidas see protsess muutub peale e-arvetele üleminekut. Majandusliku kasu arvutamiseks koguti kvantitatiivseid andmeid.

Bakalaureusetöös selgus, et e-arvetele üleminek lihtsustab ja kiirendab tööprotsessi ning on ka majanduslikult kasulik. Need argumendid olid piisavaks motivatsiooniks muudatuste läbiviimiseks, kui üha rohkem on võimalusi muuta protsessid automaatseks.

Võtmesõnad: e-arve, PDF-arve, elektrooniline ostuarvete töötlemine, elektrooniline müügiarvete töötlemine, protsesside automatiseerimine, arvete ringlusprotsess.

SISSEJUHATUS

Üks oluline osa organisatsioonidevahelisest suhtlusest on teenuste ja kaupade ostmine, müümine ja arveldamine. Ettevõtte konkurentsivõime tõstmiseks on oluline ettevõtte tööprotsesse kaasajastada. Üha suurema tähtsusega on infotehnoloogia kaasamine tööprotsessidesse, mis võimaldab protsesse automatiseerida ning nendega seotud kulusid optimeerida. Masinloetavad e-arved, mis liiguvad tarkvarasüsteemide vahel ilma käsitsi sisestuseta, võimaldavad tõsta ettevõtete vaheliste arvelduste efektiivsust.

E-arvete teema on aktuaalne, kuna Euroopa Liidu tasandil on võetud selge suund üleminekuks e-arvetele riigihangetes hiljemalt 2018. aasta sügiseks. Eesti Rahandusministeerium on alustanud ettevalmistusi üleminekuks kohustuslikule e-arveldamisele riigihankete puhul. Tõenäoliselt 2017. aastast toimub avaliku ja erasektori vaheline arvlemine ainult e-arvete alusel. See tähendab, et ettevõtted, kes arveldavad riigiga, on kohustatud kasutusele võtma e-arved.

E-arvetele üleminek tekitas küsimuse, kas Eesti on valmis üleminekuks ja kas e-arvetele üleminek on kõikidele osapooltele siiski positiivse mõjuga. Selleks, et leida vastus küsimustele, korraldasid Ernst&Young Baltci AS koos Rahandusministeeriumiga uuringu „Masinloetavatele e-arvetele üleminek era- ja avaliku sektori vahel (valmisolek ja vajadused)” perioodili mai – september 2014. Uuring näitas, et Eesti on valmis minema riigihangetes üle e-arvetele varem, kui Euroopa Liidu direktiiv 2014/55/EU seda ette näeb. 2015. aasta maikuuks ilmus täiendav uuring, mille korraldas Rahandusministeerium koostöös Ernst&Young’ga, kus keskenduti mikro- ja väikeettevõtetele tekkiva mõju analüüsile, mis kaasneb e-arvete kohustuslikuks tegemisega riigihangetes. Uuringu tulemus on positiivne – e-arvetele üleminek on positiivse majandusliku mõjuga, kui võetakse arvesse, et paberarve esitamine on ajaliselt ja rahaliselt oluliselt kulukam kui e-arve edastamine operaatorpakkuja kaudu ning arvete topeltsisestused võtavad samuti täiendava tööaja.

Ernst&Young’i uuringute tulemused näitavad üldist mõju; kuna ettevõtted on erinevad, ei saa ka e-arvetele üleminek olla kõikidele sama kasulik.

Bakalaureusetöö eesmärk on tuvastada e-arvetele ülemineku põhjused ja hinnata sellega kaasnevaid kulusid ettevõttes OÜ Kinnisvarateenidus, et otsustada, kas üleminek on majanduslikult kasulik või mitte.

Töö koosneb kolmest peatükist, milles esimeses antakse ülevaade arvete olemusest ja neile esitavatest nõuetest ning nende eeldatavast arengujärgust Eestis. Uuritakse, kas e-arved vastavad Eesti Vabariigi seadustele, tuuakse välja e-arvetele ülemineku eeldused ning takistused.

Teine peatükk sisaldab olemasolevat arvete sisestamise ja edastamise süsteemide ülevaadet OÜ-s Kinnisvarateenidus. Selles peatükis tuuakse välja arvete töötlemise protsesside puudused.

Kolmandas peatükis tuuakse välja vajalikud ettevalmistused e-arvetele üleminekuks, e-arvete töötlemise protsess ning hinnatakse e-arvetele ülemineku majanduslikku mõju OÜ-s Kinnisvarateenidus.

Bakalaureusetöö koostamiseks kasutab autor nii kvalitatiivseid kui kvantitatiivseid uurimismeetodeid. Kvalitatiivse uurimise käigus kogutakse informatsiooni õigusaktidest ja teaduslikest artiklitest e-arvete olemuse ja arengujärgu kohta. Kvantitatiivse uurimise objektideks on OÜ Kinnisvarateenidus raamatupidamisandmed. Kvantitatiivse uurimise käigus mõõdetakse arvete töötlemise maksumust ja ajakulu.

Eesmärgi saavutamiseks keskendutakse ettevõtte ostu- ja müügiarvete töötlemise protsessidele: kuidas arvet töödeldakse, kuidas arve jõuab raamatupidamisse ning kuidas see protsess muutub peale e-arvetele ülemineku. Majandusliku kasu arvutamiseks kasutatakse OÜ Kinnisvarateeniduse arvetega seotud kulusi ning OÜ-le esitatud hinnapakumisi.

Bakalaureusetöö kokkuvõttes selgub, kuidas e-arvetele üleminek mõjutab tööprotsessi ning kas üleminek on OÜ-le Kinnisvarateenidus majanduslikult kasulik.

1. E-ARVETE OLEMUS JA KASUTUSELEVÕTT EESTIS

Paljud ettevõtted ja riigid lähtuvad e-arvete defineerimisel senini ainult arve edastamise vormist ning arved jaotatakse elektrooniliseks ja mitte-elektrooniliseks. Enamus elektrooniliselt saadetud arved on PDF-arved, mis ei ole e-arved. Viimane on XML vormingus dokument, mis on lisaks tavapärasele arvele ka masinloetav. E-arve luuakse, edastatakse, kirjendatakse ja säilitatakse elektroonilises keskkonnas, millega toimetamine toimub algusest lõpuni elektrooniliselt. See võimaldab saata arvet ühest majandustarkvarast otse teise ning vahelt jääb ära tülikas ostuarve käsitsi sisestamine. E-arve peab vastama õigusaktides sätestatud arve nõuetele.

1.1. Arvetele esitatavad nõuded Eestis

Järgneva alapeatüki eesmärgiks on anda ülevaade, millised seadused reguleerivad arvete rekvisiitidega seonduvat, mida on kohustuslik arvetele märkida ning kas mõne sellise rekvisiidi puudumisega võib kaasneda ka maksurisk.

Arve on kauba müümisel või teenuse osutamisel müüja poolt ostjale väljastatav dokument, millest nähtub müüdud kauba või teenuse nimetus, kogus ja maksumus ning käibemaksukohustuslasest kauba müüja või teenuse osutaja puhul ka maksumusele lisatud käibemaks (E-arve...).

Arve on üheks majandustehingu toimumist tõendavaks dokumendiks, mis on seega ka raamatupidamise algdokumendiks. Vastavalt raamatupidamise seadusele peavad kõik raamatupidamiskohustuslased dokumenteerima kõiki oma majandustehinguid, kirjendama need algdokumentide või viimaste põhjal koostatud koondokumentide alusel raamatupidamisregistrites ja säilitama raamatupidamise dokumente (RPS, § 4).

Tabelis 1 on toodud andmed, mis peavad olema kajastatud algdokumendil Raamatupidamise seaduse (RPS) § 7 ja käibemaksukohustuslaste korral Käibemaksuseaduse (KMS) § 37 kohaselt.

Tabel 1. Arvete kohustuslikud rekvisiidid

RMP	KMS
dokumendi number	arve järjekorranumber ja väljastamise kuupäev
koostamise kuupäev	
	kauba väljastamise või teenuse osutamise kuupäev või kauba või teenuse eest osalise või täieliku laekumise kuupäev, kui see on kindlaksmääratav ja erinev arve väljastamise kuupäevast
teingu majanduslik sisu	kauba või teenuse nimetus või kirjeldus
teingu arvnäitajad (kogus, hind, summa)	kauba või teenuse hind ilma käibemaksuta ning allahindlus, kui see pole hinna sisse arvatud
	maksustatav summa käibemaksu määrade kaupa koos kohaldatavate käibemaksu määradega või maksuvaba käibe summa
	tasumisele kuuluv käibemaksusumma (eurodes), välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel
teingu osapoolte nimed	kauba soetaja või teenuse saaja maksukohustuslasena registreerimise number, kui tal on maksukohustus kauba soetamisel või teenuse saamisel
	kauba soetaja või teenuse saaja nimi ja aadress
	maksukohustuslase nimi, aadress, maksukohustuslasena registreerimise number
teingu osapoolte asu- või elukoha aadressid	maksukohustuslase nimi, aadress, maksukohustuslasena registreerimise number
majandustehingut kirjendavat raamatupidamiskohustuslast esindava isiku allkiri, mis kinnitab majandustehingu toimimist	
vastava raamatupidamiskirjendi järjekorranumber	

Allikas: Autori koostatud RPS § 7 lg 1 ja KMS § 37 lg 7 toodud andmete alusel

Raamatupidamise seadusest tulenevad nõuded algdokumendile ühtivad suures osas KMS-s toodud nõuetega, kuid viimane sätestab detailsemad nõuded seoses käibemaksukohustuslaseks olekuga (näiteks käibemaksukohustuslasena registreerimise number).

Lisaks RPS ja KMS nõuetele tuleb Äriseadustiku kohaselt lisaks ärinimele ja asukohale ettevõtja äriliste dokumentidele märkida äriregistri koodi (ÄS, § 15, lg 2).

Vastavalt KMS-le on maksukohustuslane kohustatud väljastama kauba võõrandamise või teenuse osutamise korral arve seitsme kalendripäeva jooksul, arvates kauba ostjale lähetamise või kättesaadavaks tegemise või teenuse osutamise päevast või muul KMS-s § 37-s sätestatud juhul. Kauba ühendusesisese käibe korral või teise liikmesriigi maksukohuslasele teenuse osutamisel tuleb arve väljastada kauba lähetamisele või kättesaadavaks tegemisele või teenuse osutamisele järgneva kalendrikuu 15. kuupäevaks. Arve väljastab maksukohustuslane ise, tema nimel ja arvel tegutsev isik, kauba soetaja või teenuse saaja (KMS, § 37, lg 2).

KMS § 37 lg-s 8 on loetletud olukorrad, kus arvele on kohustuslik märkida täiendavad viited KMS-ile, nõukogu direktiivile 2006/112/EÜ või seaduses sätestatud tekstile. Näiteks kauba ühendusesisese käibe korral on vajalik viide artiklile 138, teenuse saajal lasuva maksukohustuse puhul märke "pöördmaksustamine". Alates 2013. aastast on erikordade kohta sätestatud konkreetne märke, näiteks "kasuminormi maksustamise kord - kasutatud kaubad", endale arvet väljastades on märkeks "endale arve koostamine" (Rego, A., Aariste H., 2015)

Kreeditarvet käsitletakse kui arvet, millele kehtivad KMS § 37 nõuded ning lisaks peab sellel olema viide konkreetsele arvele, mille kohta kreditarve esitatakse.

Tulenevalt eeltoodust nõuded tulenevad arve rekvisiitidele eelkõige raamatupidamiseseadusest. Lisaks sätestab äriseadustik kohustuse märkida arvele äriregistri kood. Käibemaksukohustuslaseks registreerimisega kaasnevad arvetele täiendavad nõuded, mis tulenevad käibemaksuseadusest. Kui arvele jääb kohustuslik rekvisiit märkimata, siis maksuriski hajutab see, kui maksumaksja täiendavaid tõendeid esitades välistab pettuse toimumise.

1.2. E-arvete olemus

Lisaks paberarvetele ja e-maili teel saadetavatele PDF-dokumentidele on võimalik arveid edastada ka masinloetava e-arvena, mida iseloomustab lisaks elektroonilisele edastamisele ka automaatne töötlemine. E-arveldamine on dokumentide edastamine ja vastuvõtmine tarnija ja ostja vahel elektroonilisel kujul (XML-formaadis) (What...2015).

Paljud ettevõtted ja riigid lähtuvad e-arvete defineerimisel senini ainult arve edastamise vormist ning arved jaotatakse elektroonilisteks ja mitte-elektroonilisteks (Koch, B, 2014, 9-10). Sellise käsitluse järgi on elektroonilised arved nii e-kirja manusena saadetud PDF-dokument, skaneeritud paberarve kui ka masinloetav e-arve.

Šveitsi konsultatsioonibüroo Billentis avaldab igal aastal raporteid e-arvelduse arengutest ja trendidest. 2015. aasta juulis ilmunud väljaandes on välja toodud, et Austraalias, Eestis, Saksamaal ja Hispaanias moodustavad PDF-arved $\frac{3}{4}$ kõikidest elektroonilistest arvetest (Koch, B. 2015, 15). 2015. aastal moodustasid kõikidest maailmas liikuvatest arvetest nii ettevõtete, avaliku sektori kui ka eraisikute vahel liikuvad e-arved ligikaudu 13% (Koch, B. 2015, 6).

E-arveldamist käsitlev Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv sätestab, et e-arveldamisest saadav kasu on maksimaalne siis, kui arve genereerimist, saatmist, edastamist, vastuvõtmist ja töötlemist saab täielikult automatiseerida. Sellepärast tuleks e-arveldamise Euroopa standardile vastavateks pidada ainult masinloetavaid arveid, mida saaja saab automaatselt ja digitaalselt töödelda. Ainult pildifaili ei tohiks käesoleva direktiivi mõistes lugeda e-arveks. (Direktiiv 2014/55/EU, lg 7)

Steve Keifer artiklis “E-invoicing: The catalyst for financial supply chain efficiencies” defineeris e-arvet kui elektroonilist arvet EDI (Electronic Data Interchange) formaadis või elektroonilise konteinerina, mis sisaldab PDF ja XML faile. PDF failis on arve originaaldokument, XML failis on kirjeldatud arve ja arveridade metaandmed. Steve Keiferi kohaselt ei loeta e-arveks:

- arvet, mis on väljastatud PDF või Word formaadis;
- skaneeritud paberarvet;
- arvet, mis on saadetud faksiga.

Esimesed elektroonilised arved saadeti juba 30 aastat tagasi EDI formaadis. Sellest ajast alates on e-arved arenenud aeglaselt, kuid ühtlases tempos (Keifer, S. 2011). E-arvetele üleminek elimineerib arvete käitlemise protsessist käsitsi andmete sisestust ja töötlemist vajavad tegevused, mis omakorda toob kaasa arvete käitlemise kulu vähenemine.

Ajaloolistest ja infotehnoloogilistest arenguetappidest lähtuvalt võib arved jagada kolmeks liigiks (E-arve...):

- müüjalt ostjale käest kätte või posti teel edastatud paberarve;

- e-posti teel meili manusena edastatud arve (näiteks PDF formaadis dokument, digitaalallkirjaga või ilma selleta);
- süsteemide poolt vahetatav arve (näiteks Eesti e-arve standardil põhinev .xml formaadis dokument (Eesti e-arve kirjeldus. 2013)).

E-arve on seega üks võimalikest arve vormidest. Nagu paberarve ja PDF-arve, on e-arve raamatupidamise algdokument, mis kajastab tehinguid ja tõendab selle toimumist.

Maksu- ja Tolliamet kinnitab, et e-arvet aktsepteeritakse maksumenetluses raamatupidamise algdokumendina, seega e-arve on majandustehingu toimumist kinnitavaks tõendiks nii raamatupidamise seaduse kui ka käibemaksuseaduse tähenduses. Samas juhib Maksu- ja Tolliamet tähelepanu sellele, et elektroonilisel kujul säilitatavaid algdokumente (e-arveid) peab olema võimalik mõistliku aja jooksul elektrooniliselt taasesitada, näiteks maksurevisjoni käigus. Samuti peab e-arve puhul olema tuvastatav selle päritolu (ehtsus) ning tagatud selle terviklikkus (puutumatus). (E-arve...)

Nõuded arve sisule on arve vormist sõltumatud, mis tähendab, et paberil oleva arve nõuded kehtivad ka elektroonilisel kujul olevale arvele. Viimastele esitatavad nõuded on toodud RPS §-s 7 ja KMS §-s 37, mis on esitatud alapeatükis 1.1.

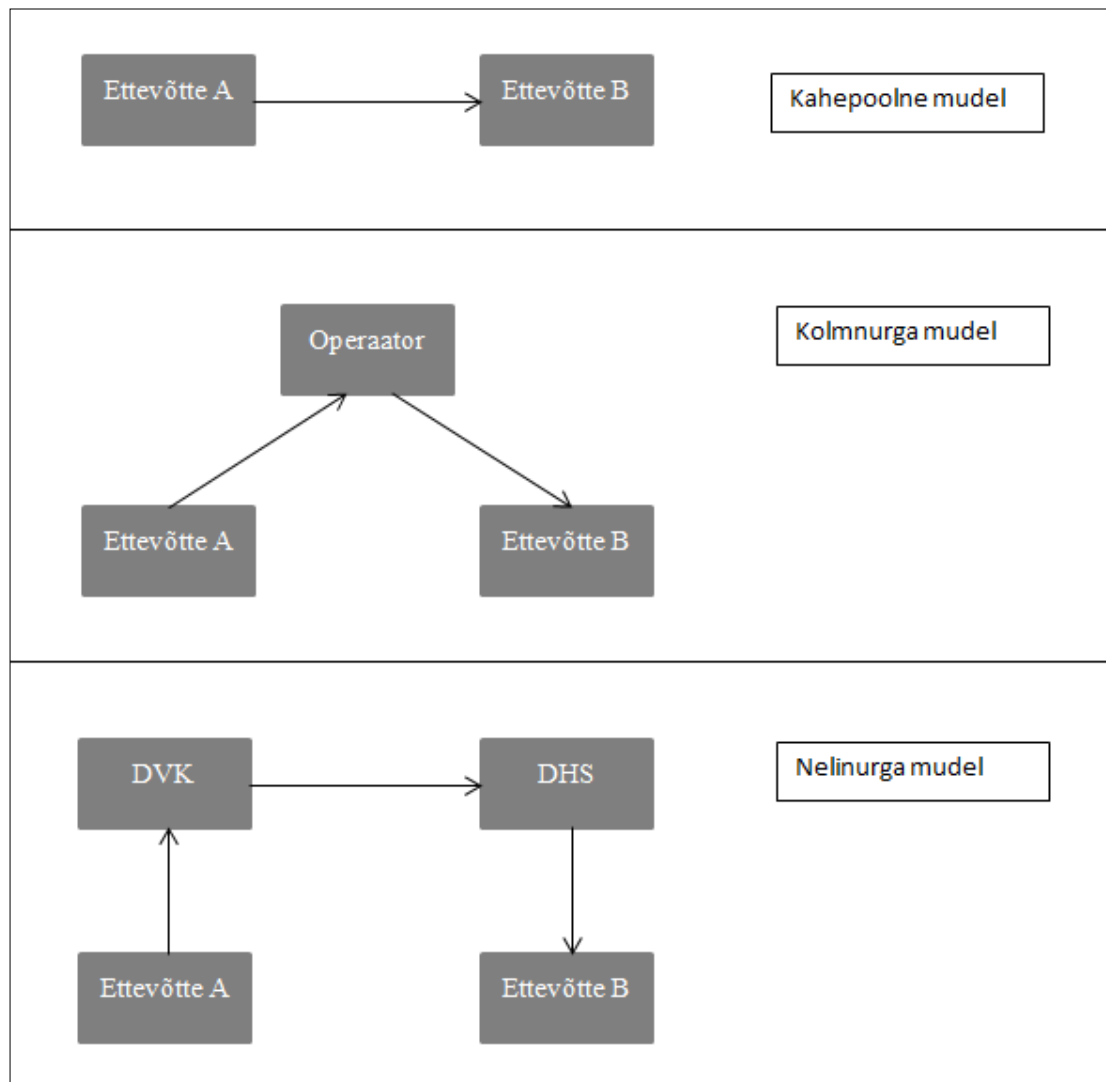
1.3. E-arvete edastamise ja vastuvõtmise protsess

Enne e-arvete vastuvõtmise ja saatmisega alustamist tuleb otsustada, kas kasutada otseühendusi iga partneriga või keskoperaatori teenust. Tänapäevaks on kõige levinumad operaatorid Eestis: Omniva, OpusCapita, Telema, Edisoft. Lisaks tuleks uurida ka majandustarkvara võimekust e-arveid saata ja vastu võtta.

On olemas kolm e-arvete edastamise võimalust, mis näidatud Joonisel 1 (Koch, B., 2014, 16):

- kahepoolne mudel (Bilateral model) - kahe ettevõtte vaheline otseühendus;
- kolmnurga mudel (3-corner model) - vahetuse mudel, kus arvete saatja ja vastuvõtja on ühendatud ühe operaatoriga;

- nelinurga mudel (4-corner model) - vahetuse mudel, kus arvete saatja ja vastuvõtja kasutavad dokumendivahetuskeskust (DVK) ja dokumendihaldussüsteemi (DHS).

Joonis 1. E-arvete andmevahetuse mudelid

Allikas: (Koch, B., 2014, 16)

Kahe ettevõtte vahelist otseühindust on lihtne luua, tuleb vaid kokku leppida järgnevas: dokumendi tüüp, vorming, vahetamise kanal ning liikumisviis. Kahepoolne mudel eeldab, et mõlemad pooled kasutavad sama formaati kas vastastikusel kokkuleppel või siis üks pool võib sundida teist poolt kasutama oma formaati. Kui tarnija tegeleb mitmete tellijatega eri liikmesriikides, on ta kohustatud toetama mitmeid erinevaid standardeid.

Kahepoolse mudeliga kaasnev probleem on lahendatud kolmnurga mudelis. Operaatori ülesandeks on saadetud dokumentide transport ja konverteerimine vastuvõtjale sobivasse formaati (lisaks veel vahetuskanalite haldamine, administree-rimine, turvamine). E-arvete vastuvõtmiseks tuleb luua ühendus oma majandus-tarkvara ning operaatori vahel, mis võimaldab kõik e-arveid saatvad partnerid ühendada ühe korruga.

Kõige efektiivsem viis e-arvete kasutamiseks on nelinurga mudel, kus igal osapoolel on oma teenusepakkujad, kes vahetavad e-arveid omavahel sobival viisil. Sellist mudelit kasutavad tihti suured ettevõteted.

Operaatorid võivad olla rändlussuhtes ehk ühe operaatori kliendina on võimalik e-arveid saata teise operaatori klientidele. Sarnaselt töötavad mobiiloperaatorid (Koch., B. 2014, 16).

Kui kõik partnerid ei ole võimelised e-arveid saatma, siis on võimalik kasutada digiteerimist – sisse tulnud arvetele (nii paberil kui PDF-formaadis) lisatakse masinloetav kuju ning seejärel saab teie majandustarkvara need automaatselt sisse lugeda.

Masinloetava faili lisamine olemasolevale PDF- või skaneeritud paberarvele on võimalik ka teenusena e-arve operaatoritelt sisse osta.

Võrreldes PDF- ja paberarvete töötlemise protsessi, on e-arvete protsessi eelis asjaolu, et arved liiguvad elektroonilistes kanalites ning puudub vajadus neid printida, käest kätte üle anda ning ei ole vajadust neid programmi sissestada.

1.4. E-arvetele üleminek Eestis

Kui enamikes Euroopa riikides hakkati esimesena kasutama e-arveid B2B (ingl. Business-to-Business) valdkonnas, siis Eestis e-arvete areng algas B2C (ingl. Business-to-Consumer) valdkonnast.

Eesti on e-arvete osatähtsuse poolest üks liidritest, koos selliste riikidega nagu Soome, Rootsi, Norra, Taani, Brasiilias, Mehhiko ja Tšiili (Koch, B., 18.02.2015, 3).

2014. aastal riigihangete kohta vastu võetud Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu direktiivist 2014/55/EL lähtuvalt peaks hiljemalt 2018. aasta lõpuks avaliku sektori tarnijatel olema kohustus väljastada ja töödelda e-arveid ning liikmesriigid

võivad kehtestada ka nõude, et riigihangete puhul võib esitada ainult e-arveid (2014/55/EL, 2014).

Eesti on rahvusvaheliselt tuntud oma e-lahenduste poolest näiteks panganduses, valimistel, maksude deklareerimises. Samas ei ole e-arvete kasutamine Eestis nii hästi levinud. Riik on asunud seda olukorda muutma ja Eesti jaoks on e-arvetele ülemineku tähtsajad lühemad, kuid eesmärgid laiemad – raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt peab avalik sektor olema valmis vastu võtma e-arveid alates 1. juunist 2016 ning alates 2017. aasta 1. jaanuarist peab raamatupidamiskohustuslane esitama avalikule sektorile üksnes e-arveid. (Seaduseelnõu. 2015).

Septembris 2014 Ernst & Young koos Rahandusministeeriumiga on avaldanud uuringu “Masinloetavatele e-arvetele üleminek era- ja avaliku sektori vahel (valmisolek ja vajadused)”. Uuringu, mis viidi läbi perioodil mai kuni september 2014, eesmärk oli analüüsida Eesti avaliku ja erasektori valmisolekut masinloetavate e-arvete laiemaks kasutuselevõtuks era- ja avaliku sektori vahelises arveldamises ning esitada soovitusel e-arvete kasutuselevõttu soodustavate meetmete rakendamiseks.

Eestis ringlevate e-arvete näitajad rahandusministeeriumi poolt läbiviidud Ernst & Young-i uuringu põhjal 2013. aasta seisuga olid järgmised:

- e-arveid võttis vastu 12% ja saatis 6% avaliku sektori organisatsioonidest;
- erasektoris saatis e-arveid 17% ettevõtetest;
- avalikus sektoris moodustasid e-arved 8% ostuarvetest ning 3% müügiarvetest;
- erasektoris saadeti e-arve kujul 19% kõikidest arvetest, mida on rohkem kui paberarveid (17% arvetest).

Eeltoodut loetelust nähtub, et e-arveid kasutavad ettevõtted moodustavad nii avalikus kui ka erasektoris vähemuse. E-arveid kasutavad ettevõtted on peamiselt suured organisatsioonid ning erasektoris on neid proportsionaalselt rohkem kui avalikus sektoris. Ka arvete osatähtsuse poolest on e-arved erasektoris rohkem levinud kui avalikus sektoris.

Alates 2015. aasta aprillist hakkasid 141 riigiasutust saatma e-arveid ettevõtetele, eraisikutele ja asutustele, et kokku hoida kulusid, säästa tööaega ning vähendada tehnilist tööd arvetega (Riigiasutused...2015). Peale e-arvete vastuvõtmist saavad riigiasutused nii era- kui ka juriidilistele isikutele saata e-arveid pankadesse ja

erinevate e-arve operaatorite keskkondadesse, nagu näiteks OpusCapita, Omniva ning Registrate ja Infosüsteemide Keskus. Kasu üleminekust saavad ka eratarbijad, mitte ainult asutused, nii saavad näiteks tudengid ühiselamu teenuse eest tellida arve pankas ning seal ka selle ära maksta. (Kuul, M., 2015)

E-arvete levikut soodustas pankade SEPA (ingl. Single Euro Payments Area) otsekorralduste süsteemile üleminek 01. veebruaril 2014, mis kohustas saatma pankadesse senise otsekorralduse nõudefaili asemel e-arveid (Nienhuis, J., Bryant, C., 2010, 22)

1.5. Era- ja avaliku sektori valmisolek e-arvetele üleminekuks

Eestis

Alates 2005. aastast on mitmed Euroopa riigid (näiteks Rootsi, Taani, Norra, Hispaania, Itaalia) kehtestanud kohustusliku e-arveldamise riigihangetes. Nendes riikides aktsepteerivad avaliku sektori asutused kaupu ja teenuseid tarnivate ettevõtete käest ainult e-arveid (Ciciriello, Hayworth 2009, 1). Sinnapoole liigub ka Eesti Vabariik. E-arvetele ülemineku soodustamiseks on tänaseks läbi viidud erinevaid uuringuid, millistest selgub, kas era- ja avalik sektor on üleminekuks valmis või mitte.

Ernst & Young-i uuringutest selgub, et e-arveldusele üleminek võib tuua ettevõtetele ja asutustele kaasa olulise kokkuhoiu nii rahaliselt kui ka tööajas, võimaldades samas tööprotsesside lihtsustumist ja parema ülevaate saamist arvetest. Euroopa ettevõtete finantsosakondade assotsiatsioon (ingl. European Association of Corporate Treasures) on leidnud, et kulude kokkuhoid paberarvetest loobumise tõttu võib moodustada kuni 80% (Euroopa Komisjon. 2013, 13). Otsene majanduslik kasu tekib arve saajal, vähendades oluliselt arvete menetlemisega seotud kulutusi.

Valmisolek e-arvete kasutusele võtmiseks on kõige suurem riigiasutuste, kohalike omavalitsuste (KOV) ning mittetulundusühingute (MTÜ) puhul. Samuti on valmisolek hea keskmise suurusega ja suurettevõtete hulgas. Kõige rohkem toetusmeetmeid vajavad FIE-d ning väikesed MTÜ-d ja sihtasutused (Masinloetavatele...2014, 47).

Ernst&Young-i uurimus näitas, et Eestis on olemas tehniline valmisolek e-arvete edastamiseks nii operaatoriteenuste pakkujate kui ka riigipoolsete lahendustena ja nii era- kui ka avalikus sektoris levinud majandustarkvarade abil on võimalik e-

arveid töödelda. Valmisolekut toetavad ka mitmed riigi loodud või loomisel olevad e-arvete esitamist võimaldavad keskkonnad.

Tehnoloogilise valmisoleku kõrval ei ole vähem oluline ka kasutajate valmisolek e-arvete kasutuselevõtuks. See valmisolek sõltub ühest küljest tehnoloogiliste teadmiste tasemest, teisalt aga ka üldisest valmisolekust muudatusteks äriprotsessides. Enamik Eestis levinud majandustarkvarasid on võimelised e-arveid töötleva. Põhiprobleemiks on vananenud tarkvaraversioonide kasutamine, mis seda võimalust ei toeta, samuti FIE-d ja mikroettevõtted, kelle hulgas on kaasaegse majandustarkvara kasutamine vähene. Vastava funktsionaalsuse olemasolu eelduseks on, et ettevõtted uuendavad oma majandustarkvara, mis võib olla aga seotud litsentside uuendamiseks vajalike rahaliste kulutustega. Samas ei ole see aga hädavajalik, sest alati on võimalik kasutada väikese kuluga operaatoriteenust (Masinloetavatele...30.09.2014).

Avaldatud uuringu hinnangul võiks avaliku sektori kokkuhoid üleminekul täielikult masinloetavatele e-arvetele olla 2,5 miljonit eurot aastas. Väikeettevõtetele, mis väljastavad kuus ainult kümnekond arvet, ei ole võit kogusummas küll suur, aga ka nende üleminekekulud ei oleks suured (Masinloetavatele...30.09.2014, 12).

Avalik sektor moodustab küllalt suure osa riigis toimuvate arvelduste mahust (ligikaudu 50%), mis tähendab, et kui avalik sektor võtab omaks e-arved, siis teeb seda tema mõjul ka suur osa erasektorist.

E-arvetele ülemineku maksimaalse efekti saavutamiseks tuleks luua liides ehk andmete vahetamise võimalus raamatupidamise tarkvara ja e-arve operaatori vahel. Enamus majandustarkvarasid omavad liidest e-arvete operaatoritega. Omniva arvekeskusel on automaatliideseid enamuse Eesti kasutatavate tarkvaradega. Kui kasutatakse tarkvara, millega automaatliidese võimalust ei ole, siis on võimalik Omniva arvekeskuses andmeid vahetada käsitsi, st importida raamatupidamise programmist või näiteks Exceli failist andmeid. E-arveid on võimalik koostada ka käsitsi Omniva arvekeskuse portaalis (E-arvele...2015)

Kokkuvõttes järeldeb, et ettevõtetel on olemas soov e-arveid kasutusele võtta ning rahandusministeeriumi püstitatud e-arvetega arveldamise 2016. aasta eesmärk on saavutatav.

1.6. E-arvetele ülemineku põhjused ja takistused

Kuigi e-arveldamine võib toimuda väga erinevate osapoolte vahel, siis põhiliseks e-arveldamise mootoriks on suurte organisatsioonide poolne initsiatiiv ja soov enda kulusid kokku hoida. Ostuarvete arvestust peetakse üheks kulukamaks raamatupidamislikuks funktsiooniks. Üleminek e-arveldusele võib anda kulude kokkuhoidu 60-80 protsenti, mille tasuvusaeg on 0,5-1,5 aastat (Licher, G., Lycklama, D. 2008).

Artiklis “E-invoicing in Europe: Now and the future” toovad Michael Salmony ja Bo Harald välja põhjused, miks minna üle e-arvetele (Salmony, M. 2010):

- üleminek e-arvetele toob olulise kokkuhoiu vähendades füüsilist tööaja, materjali- ja transpordikuluseid. Ettevõtte kulude kokkuhoid on üks olulisest põhjustest täielikult üle minna e-arvetele. Lisaks ilmneb kulude kokkuhoid pettuste ja kahjude ära hoidmisest ning auditeerimise kulude vähenemisest äriettevõtetele ja maksuametile;
- e-arved võimaldavad nii suurtel ettevõtetel kui ka mikro- ja väikeettevõtetel teha makseid kiiremini, parandada rahavooge ja vähendada krediidi-kahjumeid;
- e-arveldamine võimaldab muuta olemasoleva tööjõu tehtava töö tulemuslikumaks;
- e-arvete vastuvõtmine toetab Euroopa ühtse turu arengut ja strateegiat „Euroopa aastal 2020” mitmel moel. Näiteks toetab e-arvete kasutamine EL ühtset euromaksete piirkonda (SEPA), aidates kaasa oskuste levitamisele liikmesriikide vahel ja edendades Euroopa ettevõtete suuremat integreerumist ja tavade ühtlustamist;
- e-arveldamine panustab selgelt ka keskkonna säästmisesse paberi kokkuhoiu ja transpordikulude vähenemise näol.

Üheks e-arvetele ülemineku eeliseks on ka see, et väheneb arvete kadumise võimalus, ning arvete töötlemistsükkel väheneb kuni kahe nädala võrra. (Stewart, T., 2015)

Paljud ettevõtted kiirustavad e-arvetele üleminekuga, kuid samas on paljud skeptilised ja eelistavad traditsioonilist meetodit arvete saatmisel ja vastuvõtmisel (Do you ... 2015). Ülemineku takistavateks teguriteks on (Salmony, M. 2010):

- vana tarkvara vajab kohandamist, et saata e-arveid (ei ole raske, kuid aeganõudev);
- mõned turuosalised on seisukohal, et e-arveldamine on kulukas ja ei ole majanduslikult kasulik.;
- oluliseks takistuseks e-arvetele üleminekul on kasutajate oskused, teadlikkus ja motivatsioon, seda just väikeste ärimahtudega ettevõtetes;
- ettevõtete vähene teadlikkus kasutuselevõtu kasudest ja hirm lisanduvate kulutuste ees;
- ettevõtete teadlikkus e-arvete teemal on üldiselt madal.

Eelpool toodut arvesse võttes on autor seisukohal, et investeerimine e-arveldamisse ja uutesse tarkvaradesse aitab edaspidi ettevõtetel parandada konkurentsivõimet, suurendada tootlikkust ja kliendi rahuolu.

Ernst&Young-i uuringu kohaselt selgub, et kuna üle 90% Eestis tegutsevatest ettevõtjatest on alla 10 töötajaga mikroettevõtted ja FIE-d, siis võib sellega põhjendada ka ettevõtete vähest huvi e-arvete kasutuselevõtu vastu.

Lisaks arvete väiksele mahule takistab e-arvete laiemat kasutuselevõttu erasektoris ka asjaolu, et operaatorteenuse ostmise oleks nende jaoks liiga kulukas, e-arvete vastuvõtmist takistab tehnilise võimekuse puudumine, puudub juhtkonna tahe ning üldjuhul arvatakse, et tööprotsesside ümberkorraldamine e-arvete menetlemiseks oleks liiga keeruline (Masinloetavatele e-arvetele üleminek...2014).

Ernst&Young-i uuringu kohaselt tõid avaliku sektori asutused välja peamise põhjusena, miks ostuarveid e-arvetena ei menetleta, operaatorteenuste hinna, mis on on liiga kõrge. Nimetati ka tehnilisi takistusi ja poliitilise tahte puudust. Nii nagu erasektori puhul, nimetati ka siin arvete väikest hulka, mistõttu ei ole vajadust ega huvi e-arvete kasutuselevõtuks. Muude takistustena märkisid avaliku sektori organisatsioonid ka näiteks seda, et EL-i projektide puhul peavad arved olema paberkuju, samuti tekitas segadust, kuidas oleks e-arvete puhul tagatud seitsmeaastane dokumentide säilitamise nõue (Masinloetavatele...2014).

Eestis on olemas tehniline valmisolek e-arvete edastamiseks nii operaatorteenuste pakkujate kui ka riigipoolsete lahendustena ja nii era- kui avalikus sektoris levinud majandustarkvaradega on võimalik e-arveid töödelda. Valmisolekut toetavad ka mitmed riigi poolt loodud või loomisel olevad e-arvete esitamist võimaldavad keskkonnad. Majandustarkvara kasutamise asemel saavad väiksemad

ettevõtted ja FIE-d kasutada arvete koostamiseks ka erinevate teenuspakkujate poolt pakutavaid veebipõhiseid arvetehalduse portaale või raamatupidamistarkvarasid. Üldjuhul võimaldavad sellised lahendused ka salvestada arved e-arvete formaadis või edastada arveid e-arve operaatorite vahendusel oma klientidele.

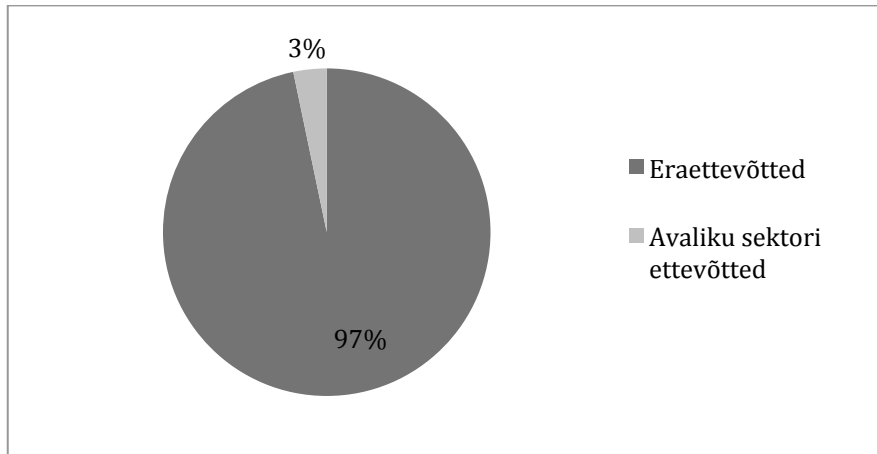
2. ARVETE TÖÖTLEMINE OSAÜHINGUS KINNISVARATEENINDUS

Paberarvete töötlemine, tarnimine ja arhiveerimine on kulukas ja aeganõudev protsess iga ettevõtte jaoks. Paljudes organisatsioonides on see ka kvaliteetse teenuse üks osa. Ettevõtte suurusest ja struktuurist sõltub arvete töötlemine ja kinnitamine. Ettevõtte juhtkonna ja raamatupidamise eesmärk on muuta neid protsesse kiiremaks, et tagada kõikide vajalike dokumentide õigeaegse jõudmise raamatupidamisse. Samaaegselt paraneb protsesside optimeerimisel ka ettevõtte likviidsus. Selles peatükis tutvustab autor Osaühingut Kinnisvarateenindus ning kirjeldab ostu- ja müügiarvete töötlemist, millest selguvad protsesside puudused.

2.1. Osaühingu Kinnisvarateenindus lühitutvustus

OÜ Kinnisvarateenindus loodi 1993. aastal. Esialgse nimega Pesumati OÜ on tänaseks laiendanud nii oma teenuste ringi kui ka tegutsemispiirkonda – pakutakse puhastus- ja koristusteenust, välisterrituumide hooldust, hoonete insener-tehniliste võrkude teenindamist ja haljastuse hooldust ning rajamist. OÜ Kinnisvarateenindus omab osakute kontrollpakki osaühingus Halden Kinnisvara, kelle põhitegevuseks on spetsiifilisemalt korterelamute ja üürimajade korrashoid.

Osaühingu Kinnisvarateenindus klientideks on valdav osa tähtsamatest riiklikest ettevõtetest, kelle valdusallas on nii piiri- ja tollipunktid kui ka valitsusasutused ning samuti äriettevõtted, kes vajavad hea kvaliteedi ning optimaalse hinnaga usaldusväärset teenust. Ettevõtte andmebaasis on 3109 klienti, kes jagunevad ettevõtete gruppide vahel järgmiselt (vt joonis 2).

Joonis 2. Osäühingu Kinnisvarateenindus klientide osatähtsus ettevõtte gruppide järgi
Allikas : Autori koostatud lisa 1 toodud andmete alusel.

Pakkudes oma teenuseid kõikides regioonides üle riigi, on kasvanud ettevõtte meeskond enam kui 500 inimeseni. Üle riigi asuvates harukontorites juhivad töid töödejuhatajad (12 inimest), kelle ülesanneteks on uute objektide leidmine ja nii uute kui ka olemas olevate objektide igakülgne teenindamine ja tööde koordineerimine objektidel. Peakontoris asuvad müügi- ja personaliosakond ning raamatupidamine. Nende ülesandeks on erinevate piirkondade ja nende töödejuhatajate töö igakülgne toetamine ja abistamine.

Eeltoodud jaotusest lähtutakse ka ettevõtte töö korralduses ja ka raamatupidamise arvestuses.

Raamatupidamise seadus ja Raamatupidamise Toimkonna juhendid ei reglementeerid, kuidas peab asutuses või ettevõttes toimuma arvete kinnitamine ja nende jõudmine raamatupidamisüksusesse. See tuleb igal ettevõttel ja asutusel kindlaks määrata enda raamatupidamise sise-eeskirjas.

2.2. Ostuarvete töötlemise protsess Osäühingus

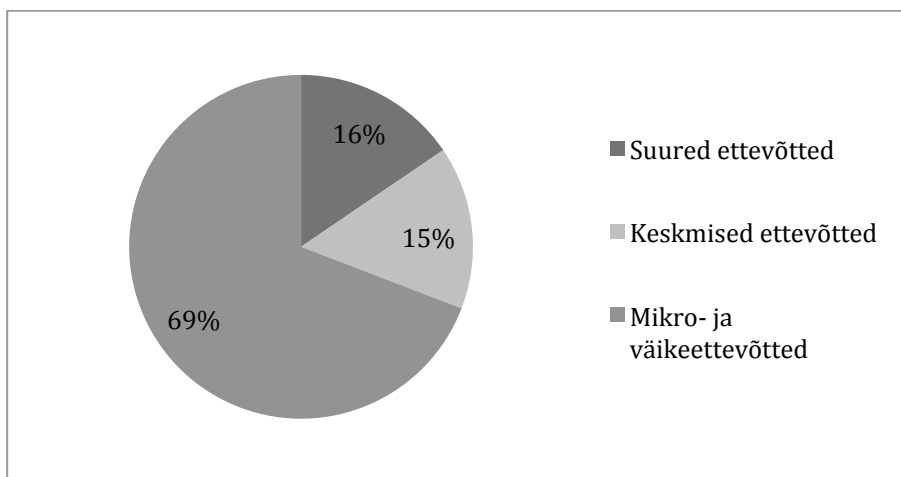
Kinnisvarateenindus

Iga ettevõtte on kohustatud dokumenteerima kõiki oma majandustehinguid ja kirjendama algdokumentide või viimaste põhjal koostatud koondokumentide alusel need raamatupidamisregistrites. OÜ Kinnisvarateenindus peetakse arvestust majandustarkvaras Jooset, mis on mõeldud kasutamiseks nii väiksetele kui ka

suurtele ettevõtetele. Arvestust peetakse tekkepõhiselt, mis tähendab, et majandustehingud kajastatakse vastavalt majandustehingu toimumisele, sõltumata sellest, kas sellega seotud raha on laekunud või välja makstud.

Igakuiselt arveldab OÜ Kinnisvarateenindus 187 ettevõttega ning keskmine ostuarvete arv on 651. Joonisel 3 on näidatud OÜ Kinnisvarateenindus tarnijate osakaal ettevõtte suuruse järgi. Töös liigitatakse ettevõtted järgnevalt:

- mikroettevõtte – kuni 10 töötajaga ettevõtte;
- väikeettevõtte – 11 kuni 49 töötajaga ettevõtte;
- keskmine ettevõtte – 50 kuni 249 töötajaga ettevõtte;
- suurettevõtte – 250 ja enam töötajaga.

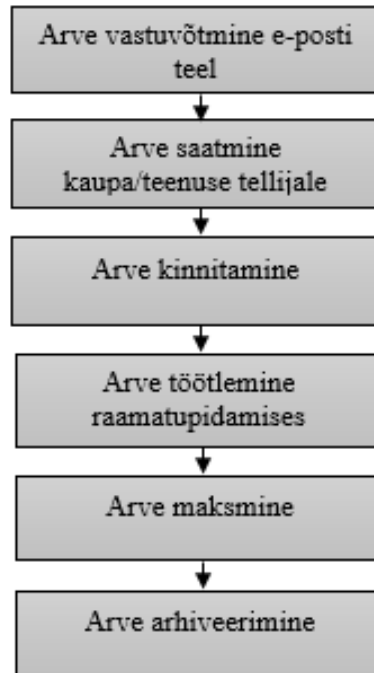

Joonis 3. Osäühingu Kinnisvarateenindus tarnijatelt väljastatud arvete osatähtsus ettevõtte suuruse järgi

Allikas : Autori koostatud lisa 2 toodud andmete alusel.

Jooniselt selgub, et OÜ Kinnisvarateenindus suurem osa tarnijatest väike- ja mikroettevõtted.

Keskmiselt jõuab arve raamatupidamisse 5-14 päeva pärast arve saabumist ettevõttesse. Samas on olemas ka erijuhtumid, kus tarnijad saadavad arved valele e-posti aadressile, mitte ettevõtte arvete e-posti aadressile. Sellistel juhtudel võivad arved raamatupidamisse jõuda kuni üks kuu hiljem. Joonisel 5 on näidatud OÜ Kinnisvarateenindus ostuarvete töötlemise protsess.

Joonis 4. Osühingu Kinnisvarateenindus ostuarvete töötlemise protsess

Allikas : Autori koostatud

Saades ostuarve edastab raamatupidaja selle ülevaatamiseks kauba või teenuse ettevõttesisesele tellijatele ning seejärel liigub arve ettevõtet esindavale isikule allkirjastamiseks. Kuna algdokumendil peab olema raamatupidamiskohustuslast esindava isiku allkiri, mis kinnitab majandustehingu toimumist, siis ainult kauba või teenuse saaja allkirjast ei piisa ning seetõttu edastatakse paljud arved käest kätte mitme töötaja vahel. Kuna ettevõttel on kontorid üle Eesti, peavad töödejuhatajad skaneerima käsitsi allkirjastatud arved või allkirjastama need digitaalselt ning saatma e-posti teel tagasi raamatupidamisse. Lisaks allkirjale, peab töödejuhataja lisama arvele ka ettevõttesiseselt nõutavad andmed:

- osakond,
- objekt,
- konto,
- töödejuhataja kood,
- kulusumma.

Kuna arvete ülevaatamine võib kinnitaja eemaloleku tõttu viibida, siis võib juhtuda, et arved jõuavad raamatupidamisse peale maksetähtpäeva möödumist, mis omakorda toob kaasa maksetähtpäeva ületamisest tingitud viivised.

Kui kõik kinnitatud arved on tagastatud raamatupidamisse, sisestatakse need raamatupidamisprogrammi.

Lisaks RPS-s sätestatud algdokumendi kohustuslikele rekvisiitidele peab raamatupidaja arve andmete sisestamisel raamatupidamisprogrammi lisama käibemaksu koodi ning ettevõttesiseselt kasutatavad nõutavad andmed, mis on kinnitajad märkinud dokumendile.

Peale ostuarvete käsitsi raamatupidamisprogrammi sisestamist kirjutatakse ostuarvele raamatupidamiskirjendi number.

Korrektne raamatupidamine eeldab sellist dokumentide kogumit (ettemaksuarved, saatelehed), millest raamatupidaja saab ammendava info toimunud sündmuste kohta, sealhulgas selle kohta, millal täpselt asjaomased sündmused toimusid (Zdobnõh , S., 2014, 19-20). OÜ Kinnisvarateenindus on tihti arve juures ka eraldi kinnitusleht, kuhu töödejuhataja märgib kõik vajalikud andmed. Seega, üks arve võib koosneda kahest või enamatest kinnituslehest.

Vastavalt tulude ja kulude vastavuse printsiibile tuleb kulusid kajastada samas perioodis, kus kajastatakse nendega seotud tulud. Kulutused, millele vastavad tulud tekivad järgmistel perioodidel, kajastatakse kuludena samadel perioodidel, kus nendega seonduvad tulud. Kulutused, mis tõenäoliselt ei genereeri tulusid, kajastatakse kuluna nende toimumise hetkel. Eelnimetatud printsiibist lähtuvalt tuleb vajadusel kulud raamatupidamisprogrammis periodiseerida. Vastasel juhul annab ebakorrektna jaotus ja arvestus aruande lugejale väärat informatsiooni kasumiaruandes.

Et kindlaks määrata ostuarvete töötlemise aega sisestas autor raamatupidamistarkvarasse 197 arve andmed ja mõõtis arvete sisestamiseks kulunud aega. Seejärel jagati arvete sisestamiseks kulutatud aeg sisestatud arvete arvuga. Ühe arve töötlemiseks kulutati ligikaudu 2,6 minutit.

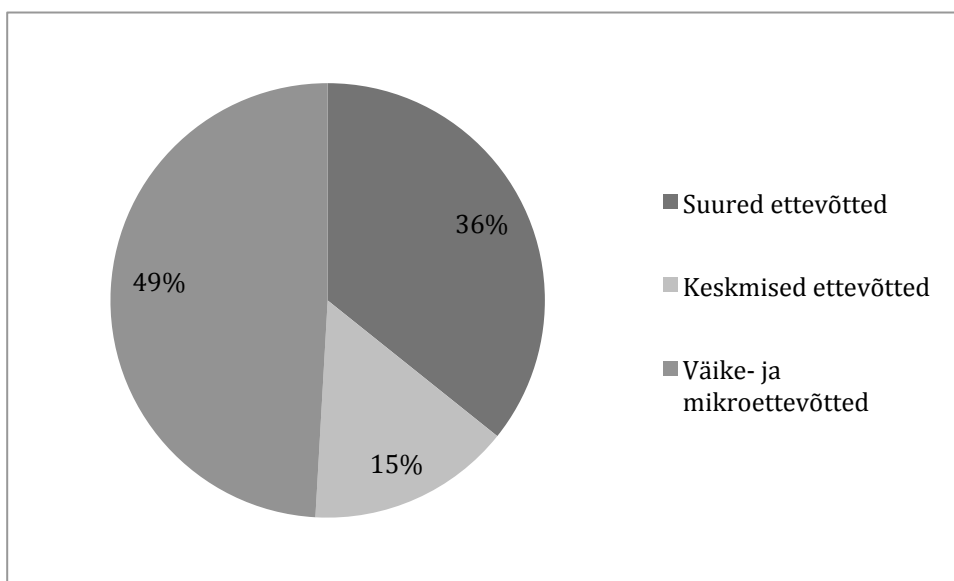
Nagu RPS-s sätestatud säilitab OÜ Kinnisvarateenindus kõik raamatupidamise algdokumendid seitse aastat alates selle majandusaasta lõpust, millal algdokument raamatupidamises kajastati (RPS, § 12 lg 2). Paberostuarvete menetlemisel arhiveeritakse arved kaustadesse raamatupidamiskirjendi järjekorra numbri järgi.

2.3. Müügiarvete töötlemise protsess Osäühingus

Kinnisvarateenindus

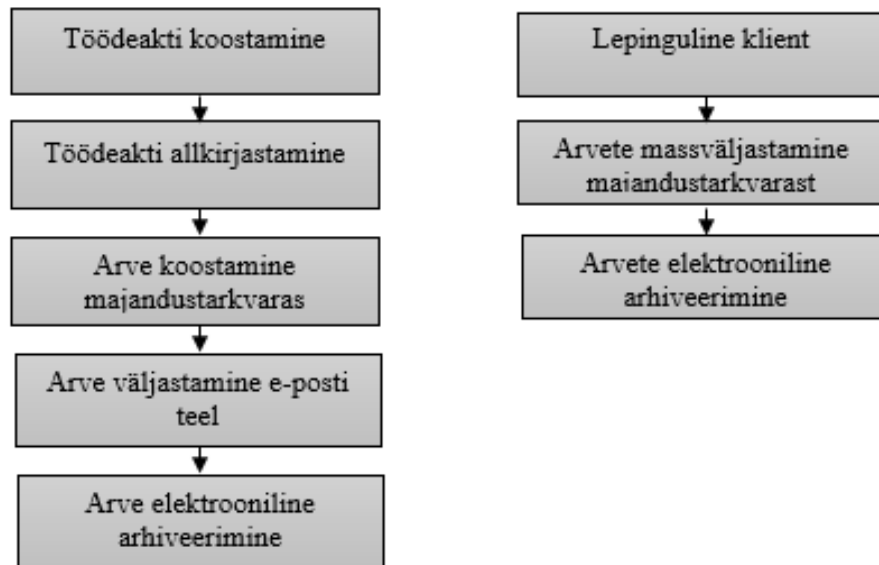
Müügiarvete töötlemise protsess ei ole nii keeruline kui ostuarvete protsess, kuid samas on see aeganõudav. OÜ Kinnisvarateenindus kasutatav majandustarkvara võimaldab saata arveid massväljastamisega, mis säästab arvete loomise aega. Igakuiselt väljastatakse keskmiselt 277 müügiarvet ning keskmine klientide arv ühes kuus on 171. Joonisel 5 on näidatud müügiarvete arv ettevõtte suuruse järgi. Ligikaudu 26% arvetest edastatakse avalikule sektorile.

Joonis 5. Osäühingu Kinnisvarateenindus klientidele väljastatud arvete arv ettevõtte suuruse järgi

Allikas: Autori koostatud lisa 3 toodud andmete alusel

Müügiarve koostamise aluseks on ettevõtte ja kliendi vahel sõlmitud leping või tööde üleandja ja vastuvõtja poolt allkirjastatud tööde üleandmise akt. Kui algdokumentiks on leping, siis edastatakse arved läbi kommunaalide mooduli (massväljastamine). Müügiarvete töötlemise protsess, mis on esitatud joonisel 6, on sarnane protsessiga, mida kirjeldasid Ciciriello, C ja Hayworth, M. Artiklis „European E-Invoicing Guide for SMEs.“.

Joonis 6. Müügarvete töötlemise protsess OÜ-s Kinnisvarateenindus

Allikas: Autori koostatud

Raamatupidaja koostab majandustarkvaras lepingu alusel arve põhja, kuhu sisestab kõik vajalikud andmed (näiteks kliendi nimi, summa, tasumistingimus) ja raamatupidamisobjekte (samad, mis ostuarvete puhul). Järgnevatel kuudel saadab raamatupidaja need arved massväljastamise kaudu.

Massväljastamise mooduli kaudu edastatakse arved, mis ei vaja korrigeerimist või ei nõua tööde üleandmis/vastuvõtmis akti, selliseid arveid on 25% arvete koguarvust.

Kui algdokumendiks on töödeakt, siis tuleb iga arve saata kliendile eraldi. Sellise arve töötlemine tekitab rohkem ajakulu. Müügiarvete loomine majandustarkvaras on sarnane ostuarve sisestusega. Müügiarveid edastatakse e-posti teel PDF-formaadis.

Majandustarkvaras müügiarve koostamisel on ligikaudne ajakulu 2 minutit. Müügiarve töötlemise ajakulu arvestamisel sisestati 23 arvet.

Müügiarveid arhiveeritakse ja säilitakse elektrooniliselt. Koostatud arvele saab programmis lisada kõik vajalikud dokumendid.

2.4. Arvete töötlemise protsesside puudused Osäühingus

Kinnisvarateenindus

Ostuarvete töötlemise protsessi põhiliseks puuduseks on dokumentide ettevõttesisese liikumise jälgimise võimaluse puudumine. Puudub selge ülevaade, kelle juures arve hetkel on. Raamatupidaja ei saa kontrollida, kas kõik arved tagastati raamatupidamisse või mitte. Probleemiks on ka see, et kõik kliendid ei saada arveid ettevõtte arvete e-posti aadressile vaid isiku aadressile, kellega teenuse osutamise käigus pidevalt suheldakse.

Kõik osakonnad, objektid, projektid ja lisatunnused on numbrilised, seega tekib oht, et töödejuhataja teeb vigu arve konteerimisel ning arved tuleb tagasi saata töödejuhatajale kontrollimiseks.

Üks vajalikest rekvisiitidest arvel on vastutava isiku allkiri. Selleks, et allkirjastada arve, tuleb seda mitu korda printida ja skaneerida. Digitaalse allkirjastamise eelduseks on vajaliku tarkvara olemasolu.

PDF-arvete puhul tuleb kõik arved raamatupidamissüsteemi sisestada käsitsi, mis võib kaasa tuua mittetahtlike vigade esinemist andmetes. Näiteks: vale viitenumber tingib arve maksmise ebaõnnestumise pangas; vale maksetähtaeg arvel võib tekitada tahtmatut võlgnevust. Tabelis 2 on toodud vigaste arvete keskmine arv kuus. Tabeli koostamise aluseks olid kolme kuu andmed (september – november 2015).

Tabel 2. Vigaste arvete arv ja osatähtsus arvete koguarvust

	Vale raamatupidamis objekt	Vale viitenumber	Vale pangakonto-number	Sisse kantud peale maksetähtaega
Arvete arv	56	7	2	77
Osakaal arvete koguarvust (%-des)	8,6	1,1	0,3	11,8

Allikas: Autori koostatud ettevõtte raamatupidamisandmete alusel

Tabelist 2 on näha, et 11,8% arvetest jõuab raamatupidamisse pärast maksetähtpäeva. Esitatud määra arvutamise aluseks on võetud need arved, mis tulid raamatupidamisse 1-5 päeva peale maksetähtaja möödumist. Mõned arved võivad

raamatupidamisse jõuda ühe kuu aja pärast või hiljem. Nende viivituste põhjuseks võib olla valele aadressile väljastatud arve.

Keskmiselt arveldab ettevõtte ühes kuus 187 erineva tarnijaga ning tavaliselt lisandub 1-2 uut tarnijat kuus. Seega on kõik arved erinevalt vormistatud ning selle tõttu võib viitenumber märkamata jääda. Mõnikord on vale viitenumbri põhjuseks inimlik viga. Töödejuhatajad tihti märgivad arve töötlemisel vale objekti (mida ei eksisteeri andmebaasis) või summa jagamisel objektidele vale summa, sellisel juhul tuleb arve saata tagasi töödejuhatajale.

Arvete kadumine ei ole ainult OÜ Kinnisvarateenindus probleemiks. Septembris 2014 OpusCapita koos Pärnu Konverentsidega viis läbi küsitluse ostuarvete kadumise kohta. Uuringust selgus, et 72%-le vastajatest on esinenud arvete kadumist ja ainult 28%-l vastajatest ei ole seda kunagi juhtunud (Almann, U., 2014).

Paberarvete töötlemisel on oht teha topeltmakseid. Enamasti tekivad topeltmakstud arved just sellest, et keegi teeb arve kinnitamise ja makse teostamise ahelas inimliku vea – kinnitatakse arve, mis on tema kinnituse juba saanud, ka teist korda. Ja nii läheb sama arve juba mitmendat korda raamatupidamisse, kus ka raamatupidaja tähelepanematuse tõttu võib arve teist korda tasuda. Selliste olukordade tekkimine on võimalik vaid siis, kui asutustes või ettevõtetes käib arvete kinnitamine paberil ning erinevad inimesed võivad arveid kinnitamisele saata. Sellist situatsiooni kirjeldab ka Jakobson, M. artiklis „Arvete kinnitamise kord aitab eksimusi vältida“ (Jakobson, M. 2014, 4-5)

Paberarvete puhul eeldab arhiveerimine sadu paberarvetega kaustu, millede hoiustamiseks on vaja eraldi ruumi ja mis tekitab lisakulutusi. Vajaliku arve leidmiseks tuleb läbi vaadata terve kaust, kus antud arve asub, mis nõuab palju aega.

3. OSAÜHINGU KINNISVARAEENINDUS ÜLEMINEK E-ARVETELE

OÜ Kinnisvarateenindus klientideks on valdav osa tähtsamatest riiklikest ettevõtetest, mis tingib vajaduse e-arvete kasutuselevõtuks aastaks 2017. Ülemineku eesmärgiks on soov arveldamise protsessi lihtsustada ja optimeerida. Selles peatükis kirjeldab autor e-arvetele ülemineku ettevalmistamise protsessi, sellega seotud kulusi ning annab hinnangu, kuidas üleminek mõjutab arveldamise protsessi. Töö tulemustest selgub, kas üleminek on ettevõttele kasulik või mitte.

3.1. Ettevalmistused e-arvetele üleminekuks

Enne e-arvete vastuvõtmise ja saatmisega alustamist tuleb langetada põhimõtteline otsus: kuidas tehniliselt masinloetavad e-arved koostada ja edastada. Sellise otsuse tegemisel tuleb lähtuda ettevõtte majandustarkvara olemasolust.

Üldistatult võib välja tuua kolm tüüpjuhtu (Eesti Kaubandus- Tööstuskoda, 2014):

- ettevõtted, kes kasutavad suuri ja võimekaid majandustarkvara pakette (näiteks SAP, MS Dynamics NAV, AX) – neil tekib reeglina e-arvetele üleminekul lisakulu, sest tarkvara pakkujad pakuvad e-arvete funktsionaalsust kliendipõhiste lisaarendustena;
- ettevõtted, kes kasutavad valdavalt Eesti kohalikke majandustarkvara pakette – neil ei kaasne e-arvetele üleminekuuga lisakulusid, sest enamikel juhtudel on e-arvete väljastamise funktsionaalsus tarkvaras olemas;
- ettevõtted, kes ei kasuta majandustarkvara või kelle majandustarkvara on aegunud või väga piiratud funktsionaalsusega – antud juhtudel ei ole kasutajatel endal e-arvete väljastamise ja töötlemise funktsionaalsust, kuid neil on võimalik kasutada operaatorite poolt pakutavat teenust.

E-arvetele ülemineku oluliseks eelduseks on, et majandustarkvara peaks võimaldama e-arvete saatmist ja vastuvõtmist. E-arvetele ülemineku maksimaalse efekti saavutamiseks peab olema liides ehk andmete vahetamise võimalus raamatupidamise tarkvara ja e-arve operaatori vahel. Enamus majandustarkvarasid omavad liidest e-arvete operaatoritega (Grossmann, A., 2015, 9). Seega tuleb vaid liituda mõne e-arveid vahendava teenusepakkujaga.

Täpsema pildi e-arve edastamise ja vastuvõtmise kohta annab seaduseelnõus nr 14-1701/01 „Raamatupidamise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus“ toodud skeem (vt lisa 4), kus on esitatud võimalikud alternatiivid avaliku sektoriga arveldamisel. Nendest on põhilised:

- majandustarkvara ja operaatoriteenuse pakkuja vahelise liidese kaudu;
- operaatoriteenuse pakkuja veebiliidese (käsitsi sisestuse või standardses vormingus faili üleslaadimine) teel;
- mõne arveldus- ja raamatupidamiskeskonna kaudu (näiteks e-arveldaja);
- majandustarkvara ja operaatoriteenuse pakkuja vahelise liidese kaudu, kus vastuvõtja kasutab dokumendivahetuskeskust (DVK) arve vastuvõtmiseks ning sealt arve menetlemiseks dokumendihaldussüsteemi edastamiseks;
- majandustarkvara liidestamine DVK-ga.

Eesti e-arvete operaatorite turul tegutseb mitu ettevõtet, kes pakuvad e-arvete töötlemisteenuseid. Neist ettevõtete ja avaliku sektori asutuste seas levinumad on Omniva, Telema, OpusCapita. Lisaks sellele tuleb teha väike ühekordne seadistus oma raamatupidamisprogrammis ja tehniliselt on programm valmis e-arveid vahetama. Näiteks Omniva arvekeskusel on automaatliidestused enamuse Eesti kasutatavate tarkvaradega. (E-arvele...2015)

Operaatoriteenuste pakkuja on ettevõtte või organisatsioon, mis pakub e-arvete koostamiseks, edastamiseks ja menetlemiseks tehnoloogilist platvormi, mis võimaldab teha erinevaid e-arvetega seotud teenuseid:

- ettevõtte majandustarkvara liidestamine operaatori tehnoloogilise platvormiga ja selle kaudu müügiarvete edastamine arve saajale;
- müügiarvete käsitsi koostamine operaatori veebikeskkonnad ja nende edastamine arve saatjale;
- müügiarvete import failist operaatori veebilahendusse ja nende edastamine arve saajale;

- müügiarvete konverteerimine operaatori keskkonnas vastavalt e-arve saaja eelistatud kanalile;
- arvete säilitamine ja arhiveerimine;
- ostuarvete digitaliseerimine vastavalt Eesti e-arve standardile;
- ostuarvete menetlemine operaatori keskkonnas;
- ostuarvete eksport (XML, PDF) operaatori veebilahendusest majandustarkvarasse;
- ostuarvete säilitamine ja arhiveerimine.

Operaatori teenuse pakkuja valimisel tuleb igal kliendil kombineerida vajalik pakett vastavalt oma vajadustele.

OÜ Kinnisvarateenindus kasutab majandustarkvara Joosep, mis on täielikult integreeritud ühtne majandustarkava, milles on võimalik e-arveid saata ja vastu võtta. Valdav osa ettevõtte kliente on riigiasutused, seega on ettevõtte otsustanud kasutada kolmnurga mudelit.

Kuna enamik arvetest liigub juba praegu PDF formaadis elektroonilisi kanaleid pidi (enamasti e-posti teel), siis on vajalik teha ainult liidestus operaatoriga, kes digitaliseeriks PDF-arved XML-formaadi.

Enne e-arvete kasutamist tuleb majandustarkvara seadistada iga kasutaja arvutis. Majandustarkvaras Joosep on võimalik seada erinevatele kasutajatele erinevaid piiranguid. Esiteks on võimalik kasutajale jätta nähtavaks majandustarkvaras ainult tema tööd puudutavad menüü valikud ning teiseks on võimalik iga vormi juures määrata, kas kasutaja võib seda vormi avada, lisada uusi kirjeid ja andmeid muuta.

3.2. E-arvete töötlemise protsess

OÜ Kinnisvarateenindus e-arveldamise protsessi eesmärk on lihtsustada ostu- ja müügiarvete käitlemist ning muuta tööprotsessi efektiivsemaks. Programm oskab e-arve failist lugeda välja kogu arve info ja kasutajal jääb täiendada üksnes kulukontot ja tulemusüksusi. Ettevõtte kasutatavas majandustarkvaras on võimalik e-arved kinnitada.

Peale dokumendi importimist suunab raamatupidaja selle kinnitusringile. Selleks tuleb "Ringluse" lehel näidata, kellele suunata dokument edasi aktsepteerimiseks, kusjuures aktsepteerijaid võib olla mitu. Sõltuvalt ringluse tabeli "Tase" veerust, võivad aktsepteerijad aktsepteerida dokumenti samaaegselt või siis järjestikku. Samaaegselt saab aktsepteerida siis, kui tase veerus on kasutajatel sama tasemenumber. Kui mõnel kasutajal on taseme veerus kõrgem tase, siis temale ilmub dokument aktsepteerimiseks alles siis, kui kõik madalama tasemaga aktsepteerijad on oma aktsepteeringu andnud. Esimesel tasemel viimase aktsepteerija juures aktsepteeringu teostamiseks kontrollitakse, kas kõik arve summad on jagatud kontode ja tulemusüksuste vahel ning kui pole, siis ei kinnitata aktsepteeringut. Kui kasutaja leiab, et dokument on temale saabunud ekslikult, siis saab ta ringluse lehel lisada uue kasutaja, kellele dokument suunata.

Programmis saab määrata igale kasutajale sobivad E-dokumentide määrangud näiteks:

- mis tüüpi dokumente algselt näidata – määrab selle, et kui dokumentide nimekiri avada, siis mis tüüpi selle kasutaja vastutusalas olevaid dokumente näidatakse.
- millised toimingud lubatud – määrab ära, kas kasutajal on lubatud lisada, edastada või aktsepteerida dokumente.

Aruande "Pooleliolevad e-dokumendid" kaudu saab vaadata, kelle vastutusalas on aktsepteerimist ootavaid dokumente. Lisaks saab lasta programmil saata kõigile kasutajatele e-kirjad aktsepteerimist ootavate dokumentide nimekirjaga.

Aktsepteerimisega kinnitab isik, et antud dokument on ettevõtte tegevusega seotud ja ühtlasi määrab ära ka vajalikud dokumendi lisatunnused: osakond, objekt, projekt, lisatunnus ning vajadusel jagab arve kaupa/teenust mitmeteks objektideks ja vastavalt paneb summat.

Järgmisena kontrollib raamatupidaja arve konteerimist ning vajadusel muudab raamatupidamiskande kuupäeva (näiteks kui on vaja kulu periodiseerida) ning lisab toimingule vastava käibemaksu arvestuskoodi. KMS-s on sätestatud sisendkäibemaksu mahaarvamise piirangud, näiteks: arvestatud käibemaksust ei saa maha arvata külaliste vastuvõtuks või oma töötajate toitlustamiseks ja majutamiseks kasutatud kaupade ja teenuste sisendkäibemaksu; alates 1. detsembrist 2014 jõustusid käibemaksuseaduse muudatused, mis piiravad sõiduauto soetamisel, kasutusele

võtmisel ning sõiduauto tarbeks soetatud kaupadelt ja teenustelt sisendkäibemaksu mahaarvamist (KMS § 30).

Seejärel kinnitatakse ja salvestatakse dokument raamatupidamisse.

Müügiarved saab Joosepist e-arvetena väljastada kahel meetodil. Esiteks on võimalik arve e-mailiga saatmise vormil märgistada linnukesega. Sellega lisatakse e-mailile lisaks PDF formaadis arvele ka E-arve formaadis XML fail ja see saadetakse otse arve saajale.

Teine võimalus on edastada e-arveid ühe failiga operaatorteenuse pakkuja kaudu. Selleks lisatakse arve e-arvete faili ja selle saab hiljem mõne e-arvete vahendusega tegeleva firma lehele üles laadida. Seejärel edastab e-arvete vahendusega tegelev firma arved arvete saajatele.

Probleemiks e-arvete kinnitamise protsessis näeb autor seadusega kooskõlas oleva allkirja puudumist. Kuna e-arveid ei prindita, allkirjastatakse need elektrooniliselt. Seega elektrooniline allkiri peab vastama elektroonilise allkirja nõuetele.

Vastavalt Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivile 1999/93/EÜ on elektrooniline allkiri – elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud ja mida kasutatakse ehtsuse tõendamiseks.

Täiustatud elektrooniline allkiri on elektrooniline allkiri, mis vastab järgmistele nõuetele (Direktiiv 1999/93/EÜ):

- see on seotud ainuüksi allakirjutajaga;
- selle abil on võimalik allakirjutajat tuvastada;
- see luuakse vahendite abil, mis on ainuüksi allakirjutaja käsutuses, ja
- see on liidetud nende andmetega, millele see viitab, nii et kõik hilisemad andmete muudatused on täheldatavad.

Eesti Digitaalallkirja seaduse järgi on digitaalallkiri samaväärne omakäelise allkirjaga, samas ei ole igasugune kinnituse ja linnukese lisamine majandustarkvaras samaväärne omakäelise allkirjaga. Arvete elektrooniline kinnitamine sobib ainult ettevõttesiseseks kinnituseks, kuid kohtulahendites sellist kinnitust ei loeta allkirjaks.

Detsembriks 2015 on Rahandusministeerium välja töötanud Raamatupidamise seaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse, millega muudetakse nõudeid algdokumendile ja sätestatakse regulatsioon, mis toetab paberivaba raamatupidamise

kasutamist. Eelnõuga kehtestatakse senise algdokumendi allkirjastamisnõude asemel raamatupidamiskohustuslasele majandustehingu toimumise kinnitamise nõue. Raamatupidamiskohustuslane peab tegema tehingu kirjendamiseks kinnitusmärke, millega ta kinnitab algdokumendil kajastatud majandustehingu toimumist ja asjaolude tõepärasust. Kinnitusmärke peab sisaldama vähemalt kinnituse andja nime ja allkirja ning selle andmise kuupäeva. Kinnitusmärke ei pea sisaldama allkirja, kui kinnitus antakse dokumendi menetlemiseks ette nähtud elektroonilises keskkonnas ning võimalik on tuvastada kinnituse andjat ja andmise aega. Samuti peab elektroonilises keskkonnas antud kinnitusmärke olema seotud algdokumendiga viisil, mis välistab võimaluse tuvastamatult teha algdokumendis muudatusi. (Raamatupidamise seaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seadus. Eelnõu. 2015, § 7)

Eelnõu plaanitakse jõustada juba järgmise aasta 1. veebruaril (Nõuded...2015).

Mis puutub e-arvete aktsepteerimist, siis raamatupidamise seaduse kohaselt on võimalik raamatupidamise algdokumente, sealhulgas arveid, säilitada ka elektroonsel kujul. Sel juhul peab olema võimalik neid kirjalikult taasesitada. E-arvete aktsepteerimist ei takista ka käibemaksuseadus, mis lubab arve väljastada paberil või kauba soetaja või teenuse saaja nõusolekul ka elektrooniliselt. (Pau, A., 2015)

E-arvete protsessi katsetamise ajal sisestas autor raamatupidamistarkvarasse 17 arve andmed ja mõõtis arvete sisestamiseks kulunud aega. Seejärel jagati arvete sisestamiseks kulutatud aeg sisestatud arvete arvuga. Kuna e-arve töötlemise protsessis tuleb raamatupidajal ainult kontrollida arvet ning kinnitada, siis seleks läheb liigikaudu pool minutit tööaega.

Kõik müügi- ja ostuarved arhiveeritakse elektrooniliselt taasesitataval kujul seitse aastat. RPS-i kohaselt on võimalik raamatupidamise algdokumente, sealhulgas arveid, säilitada ka elektroonsel kujul, sel juhul peab olema võimalik neid kirjalikult taasesitada. E-arvete aktsepteerimist ei takista ka KMS, mis lubab arve väljastada paberil või kauba soetaja või teenuse saaja nõusolekul ka elektrooniliselt.

3.3. E-arvetele ülemineku majanduslik mõju

Mõjuanalüüsi eesmärgiks on OÜ Kinnisvarateenindus majanduslike mõjude hindamine seoses e-arvetele üleminekul. Tuleb leida, kui palju peab ettevõtte tegema

täiendavaid kulutusi e-arvete saatmiseks ja vastuvõtmiseks ning kuidas muutub arvete töötlemise protsess.

Analüüsi tegemiseks kasutatakse perioodil september – november 2015 kogutud kvantitatiivseid andmeid. E-arvete ülemineku kulu anulüüsimise oluliseks faktoriks on arvete maht ja kasutatav majandustarkvara.

E-arvetele ülemineku mõju hindamiseks tuleb tuvastada arveldusprotsessi muutuvad komponendid. OÜ Kinnisvarateenindus on e-arvetele ülemineku täiendavad kulud seotud eelkõige kahe kulukomponendiga – arvete edastamise ja vastuvõtmisega seotud kuludega.

Majandusliku mõju leidmiseks kasutatakse operaatorteenuse pakkuja Omniva hinnapakumist, mis tehti OÜ-le Kinnisvarateenindus 16. detsembril 2015.

Omniva ostuarvete lahenduse puhul vastuvõtmise tasud:

- arve digiteerimine 0,50 eurot/arve;
- arve ühekordne arhiveerimine 0,08 eurot/arve;
- E-arve vastuvõtt 0,09 eurot/arve.

Omniva müügiarvete lahenduse puhul arvete edastamise tasud:

- arvete ettevalmistustasu 0,06 eurot/arve;
- PDF- arve saatmine e-mailiga 0,02 eurot/arve;
- E-arve edastamine operaatorkeskusesse, DVK-sse – tasuta.

Ernst&Young-i uuringu kohaselt kasutavad FIE-d, mikro- ja väikeettevõtted, kelle arvete saatmise maht on väga väike, kõige tihedamini arve koostamiseks kontoritarkvara (MS Office Word, Excel), kus arve luuakse ja salvestatakse üldjuhul PDF-formaadis. Seega e-arvete töötlemise kulude arvutamisel on vaja teada kui palju ettevõtteid on võimelised e-arveid saatma ja vastu võtma.

E-arvetele ülemineku ettevalmistamisel, uuriti kui paljud klientidest on võimelised e-arveid saatma ja vastu võtma ning sissetulevate e-arvete eeldetav arv. OpusCapita e-arve teenuste klientide nimekiri on avaldatud OpusCapita veebilehel (E-arvete keskkond. 2015).

OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete kohaselt ligikaudu 52% kõikidest arvetest tuleb digitaliseerida. Seega ühe e-arve edastamise ja vastuvõtmise hinnaks on võetud pakutud hindade keskmine.

Tabelites 3 ja 4 on esitatud ostu- ja müügiarvete jaotus PDF- ja e-arveteks.

Tabel 3. Ostuarvete jaotus PDF- ja e-arveteks (tk)

	Väike- ja mikroettevõtted	Keskised ettevõtted	Suured ettevõtted	Ettevõtted kokku
Müügiarvete arv kokku	42	136	99	277
PDF-arvete arv	42	82	21	145
E-arvete arv	0	54	78	132

Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Tabel 4. Müügiarvete jaotus PDF- ja e-arveteks (tk)

	Väike- ja mikroettevõtted	Keskised ettevõtted	Suured ettevõtted	Ettevõtted kokku
Ostuarvete arv kokku	451	99	101	651
PDF-arvete arv	237	83	0	320
E-arvete arv	214	16	101	331

Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Kulude arvutamisel võeti aluseks, et keskmise PDF-arve töötlemisele ja edastamisele kulub keskmiselt 2 minutit, keskmiseks töötunni hinnaks on 10 eurot ning müügiarvete arv 277 tk. Sellisel juhul on PDF-arve töökuluks 0,33 eurot arve kohta (10 eurot tunnitasu / 60 minutit × 2 minutit arve koostamiseks ajakulu). Müügiarved saadetakse OÜ Kinnisvarateenindus elektrooniliselt seega PDF-arvete edastamine on tasuta.

Kuna majandustarkvara kasutamisel on ettevõtte müügiarved juba masintöödeldavale kujule viidud ja e-arvete saatmiseks on vajalik teha ainult liidestus operaatoriga siis selle kulukomponendi arvutamisel lähtutakse e-arve edastamise hinnangulisest keskmisest tasust 0,07 eurot arve kohta. Müügiarvete xml-formaadis edastamise ajakulu on sama (0,33 eurot/tk), mis PDF-arvete puhul, sest arvete koostamisprotsess ei ole muutunud. Seega keskmine e-arve töötlemisekulu on 0,4 eurot, mis toob kulutuste suurenemist 21% arve kohta. Tabelis 5 on esitatud müügiarvete kulud eurodes.

Tabel 5. Müügiarvete kulud (eurodes)

Arve kuju	PDF-arve	E-arve
Arve edastamine	0,00	0,07
Arve ajakulu	0,33	0,33
Kokku	0,33	0,40

Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Võttes aluseks müügiarvete mahu ja ühe arve töötlemise maksumuse kujuneb PDF-arvete töötlemise kogumaksumuseks ligikaudu 1096,92 eurot aastas (0,33 eurot × 3324 esitatavat arvet aastas) ja e-arvete töötlemise kogumaksumuseks 1329,6 eurot aastas (0,4 eurot × 3324 esitatavat arvet aastas). Siit selgub, et e-arvete edastamine toob ettevõttele lisakulutused.

Ostuarvete kulu leidmiseks arvestati PDF-arvete menetlemise ja arhiveerimisega kaasnevaid tööjõu-, paberi-, printimis- (tonerid) ning arhiivikarpide kulusid ning e-arve kulu leidmiseks arvestati operaatori teenuse maksumust ja tööjõukulusid. Arvete ajakulu leidmiseks kasutas autor OÜ Kinnisvarateenindus keskmist raamatupidajate tunnitasu (10 eurot/tund) ning ühe arve töötlemiseks ajakulu. Ettevõtte ostuarvete korral on keskmine PDF-arve töötlemiskulu 0,77 eurot ja e-arve keskmine menetluskulu on 0,36 eurot, mis teeb kokkuhoiuks ligikaudu 53% arve kohta. Tabelis 6 on esitatud ostuarvete kulud eurodes.

Tabel 6. Ostuarvete kulud (eurodes)

Arve kuju	PDF-arve	E-arve
Arve vastuvõtmine/töötlemine	0,34	0,20
Arve ajakulu	0,43	0,16
Kokku	0,77	0,36

Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Võttes aluseks sisestavate arvete mahu ja ühe arve töötlemise maksumuse kujuneb PDF-arvete töötlemise kogumaksumuseks ligikaudu 6015,24 eurot aastas (0,77 eurot/arve × 7812 esitatavat arvet aastas) ja e-arvete töötlemise kogumaksumuseks 2812,32 eurot aastas (0,36 eurot/arve × 7812 esitatavat arvet aastas).

Tabelis 7 on esitatud arvete töötlemiskulude võrdlused PDF- ja e-arvete puhul.

Tabeli 7. PDF- ja e-arvete töötlemiskulud (eurodes)

Arve kuju	PDF-arved	E-arved
Ostuarvete töötlemiskulud	6015,24	2812,32
Müügiarvete töötlemiskulud	1096,92	1329,6
Töötlemiskulud kokku	7112,16	4141,92

Allikas: Autori koostatud eeltoodud alapeatükis 3.3. andmete alusel

Eeltoodu põhjal võib väita, et e-arvetele üleminekuga vähenevad arvete töötlemise kulud 41%-ni ning saavutatav kokkuhoid on 2970,24 eurot aastas.

Vaadates operaatorteenuse pakkuja Omniva hinnapoliitikat võib väita, et suurem kokkuhoid on saavutatav siis, kui e-arveid kasutatakse kõikides ettevõtetes, kuna ühe ostuarve digitaliseerimine on 82% võrra kallim kui e-arve vastuvõtmine (arve digitaliseerimine 0,50 eurot/arve ning arve vastuvõtt 0,09 eurot/arve).

3.4. E-arvetele ülemineku mõju tööprotsessile

E-arvetele ülemineku võimaldab automatiseerida mitmed arvetega seonduvad tegevused, näiteks sorteerimine, registreerimine, andmete sisestamine majandus-tarkvarasse, konteerimine, kinnitusringile suunamine ning arhiveerimine. E-arvetele ülemineku soovivad ettevõtted tööjõukulusid vähendada ning arvete menetlemist kiirendada. OÜ Kinnisvarateenindus uuring näitas, et arvete elektrooniline töötlemine ei tähenda kontrolli puudumist ning sisestamistöö ei kao täielikult. Arvete töötlemisel tuleb lisada ettevõttesiseselt kasutatavad dokumendi rekvisiidid ja vajadusel arved periodiseerida.

OÜ Kinnisvarateenindus hinnangul suurendab ostuarvete käitlemine e-arvetena arvete töötlemise kiirust ning kooskõlastamisprotsess on lühemaajalisem. Eriti oluline on asjaolu, et ettevõttel paiknevad üksused üle Eesti. Tööaja vähenemine seonduv ka menetlusprotsessiga – puudub vajadus arvete käsitsi sisestamiseks, mis annab suure hulga arvete puhul olulise kokkuhoiu.

E-arvete kasutamine võimaldab ettevõttes tööprotsesside korrastamist ja lihtsustamist, paraneb ülevaade arvetest, sest arved on igal ajahetkel kättesaadavad. E-arvetele ülemineku kaob ära dokumentide väljatrukkimise vajadus ning väheneb

paberi- ja printimiskulu traditsioonilise kinnitusringi jaoks. Kinnitamine toimub elektrooniliselt ja selleks ei ole vaja ostuarveid ja kinnituslehti välja trükkida. Kuna ostuarved on süsteemi sisestatud, siis on vajalik ainult andmete kontroll, mistõttu väheneb sisestusvigade hulk.

Kuna andmed jõuavad infosüsteemi kiiremini, siis on finantsjuhtidel adekvaatsem pilt finantsolukorrast, saab rahavoogusid planeerides arvestada ka kinnitamata ja kinnitamisel olevate arvetega.

Olulist kasu toob ka elektrooniline arhiveerimine, millega kaasneb nii tööaja kui ka rahaline kokkuhoid (väheneb vajadus arhiivipinna järele).

Tabelis 5 on võrreldud põhilisi protsesse PDF-arvete ja e-arvete menetlemisel.

Tabelis 5. OÜ Kinnisvarateenindus e-arvetele ülemineku põhilised mõjud ostuarvete protsessile.

Protsess	PDF-arved	E-arved
Ostuarvete koostöölastamine	Pikaajalisem koostöölastamisprotsess kui e-arvete korral	Lühemaajalisem koostöölastamisprotsess kui PDF-arvete korral
Ostuarvete sisestamine	Esinevad vead ja ebatäpsused	Vead ja ebatäpsused on minimaalsed
Arvete printimine	Vajalik	Ei ole vajalik
Info liikumine	Aeglasem kui e-arvete korral	Kiirem kui PDF-arvete korral
Arvete arhiveerimine	Arvete arhiveerimine paberil	Elektrooniline arvete arhiveerimine

Allikas: Autori koostatud

Lisaks eeltoodud mõjudele võib välja tuua veel järgmised kaudsed e-arvete kasutuselvõtuga kaasnevad positiivsed mõjud:

- tööprotsesside lihtsustumine ja korrastumine, mis oli üheks ülemineku eesmärgiks;
- parem ülevaade arvetest, sest programm ise loeb sisse arvete sisu;
- arved on taasesitatavad ja vaadeldavad igal ajahetkel, puudub vajadus teha lokaalseid varukoopiaid;
- audititega seotud tööaja vähenemine, audiitoritel ligipääs infosüsteemile;
- elektroonilisest arhiveerimisest saadav majanduslik kasu.

Müügiarvete protsessi e-arvetele üleminek ei mõjuta, ning üldiselt arvete loomise ja edastamise protsess jääb samaks.

OÜ Kinnisvarateenindus aruandvate isikute esitatud kuluaruannete menetlemine pole peale e-arve süsteemi kasutusele võtmist muutunud. Kuluaruanded ja nende juurde kuuluvad arved esitatakse ettevõttes paberil. Tulenevalt käibemaksuseadusest tuleb lihtsustatud arvetele märkida ka maksukohustuslase nimi ja maksukohustuslase registreerimise number (RMP § 37 lg 10). Kuna suur osa kuluaruannete menetlemisest toimub paberil, siis need dokumendid tuleb skanneerida ja digitaliseerida.

Kuna raamatupidamine suudab oluliselt kiiremini töödelda sama hulga arveid, jääb neil rohkem aega andmete kontrollimiseks. Seda saab kasutada kõrgemat lisaväärtust loovatele tegevustele, nagu finantsplaneerimine ning eelnevate perioodide finantsandmete analüüs.

KOKKUVÕTE

Arvete elektroonne väljastamine ja vastuvõtmine on saanud tavapäraseks, kuna see säästab raha, tööaega ning on ka keskkonnasäästlik. Paljud ettevõtted kiirustavad e-arvetele üleminekuga, kuid samas on paljud skeptilised ja eelistavad traditsioonilist meetodit arvete saatmisel ja vastuvõtmisel.

Ernst&Young koos Rahandusministeeriumiga korraldasid 2015. aastal maaikuu uuringu, kus keskenduti mikro- ja väikeettevõtetele tekkiva mõju analüüsile, mis kaasneb e-arvete kohustuslikuks tegemisega riigihangetes. Uuringu tulemus on positiivne – e-arvetele üleminek on positiivse majandusliku mõjuga, kui võetakse arvesse, et paberarve esitamine on ajaliselt ja rahaliselt oluliselt kulukam kui e-arve edastamine operaatorpakkuja kaudu ning arvete topeltsisestused võtavad samuti täiendava tööaja.

Elektroonilisel kujul olevatele arvetele kehtivad samad nõuded, mis paber- ja PDF-arvetele. Samuti peab üleminekul e-arvetele raamatupidamiskirjend sisaldama samu andmeid mis PDF-arvete ja paberarvete arvete puhul. Ka maksumenetluses aktsepteeritakse e-arvet kui raamatupidamise algdokumenti ning seetõttu peab olema tagatud, et need oleksid taasesitavad seitsme aasta jooksul.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli tuvastada e-arvetele ülemineku põhjused ja hinnata sellega kaasnevaid kulusid ettevõttes OÜ Kinnisvarateenidus, et otsustada, kas üleminek on majanduslikult kasulik või mitte. Eesmärgi saavutamiseks autor kasutas enda poolt kogud OÜ Kinnisvarateenidus raamatupidamisandmeid.

Arvete ja e-arvete menetlemise erisuste uurimisel leidis autor, et e-arved teevad raamatupidajate töö mugavamaks ning töökoormuse vähenemine on märgatav. Automaatse protsessi puhul on automatiseeritud mitmed protsessi osad, mis manuaalse protsessi puhul vajaksid käsitsi töötlust. Suurimaks eeliseks peab autor, et e-arvete menetlust saab automatiseerida, mis võimaldab arvete menetlemise protseduure oluliselt kiirendada alustades kinnitamisest kuni arvete tasumiseni. Automatiseeritud protsesside eeliseks on ka arvete automaatne sisselugemine koos kogu informatsiooniga, andmete sisestusvigade vähenemine, automaatne arhiveerimine ja

arvete kättesaadavuse paranemine. Samas sisestamistöö ei kao täielikult, kuna arved tuleb vajadusel periodiseerida ning kontrollida. Elektrooniliste arvete töötlemise süsteem on efektiivne, kiire ning kasutajatele lihtsalt omandatav.

E-arvetele üleminekust kaob ära dokumentide väljatrukkimise vajadus ning väheneb paberi- ja printimiskulu traditsioonilise kinnitusringi jaoks. Peale ostuarvete manuaalselt menetlemiselt üleminekul e-arvetele OÜ-s Kinnisvarateenindus on ostuarvete töötlemisega seonduvate kulude vähenemiseks arvestatud ligikaudu 40%. Kulu vähenemise määra leidmiseks arvestati PDF-arvete menetlemise ja arhiveerimisega kaasnevaid tööjõu-, paberi- ning arhiivikarpide kulusid ning e-arve operaatori teenuse maksumust. Ostuarvete e-arvetena konteerimisel kulus 70% vähem aega kui manuaalselt süsteemi sisestamisel. Peale müügiarvete manuaalselt menetlemiselt üleminekul e-arvetele ei muutunud müügiarvete töötlemise protsess ning kulutused suurenesid 21% võrra.

Arenguvõimalustena näeb autor asjaolu, et rohkem ettevõtteid võiksid kasutada e-arvete saatmist ning vastuvõtmist, see välistab võimalikud eksimused, mis võivad tekkida arveandmete käsitsi sisestamisel ning vähendab arvete edastamise ja vastuvõtmise kulusid. Samas suurem rahaline kokkuhoid on saavutatav siis, kui kõik osapooled kasutavad e-arveid.

Autor järeldab, et e-arvete ülemineku peamiseks takistusteks on oskuste ja teadmiste puudus, piiratud eelarve, harjumuspärase tegevuse muutmise raskus ja elektroonilistele lahendustele madal usaldusväärsus. Siinkohal soovitab autor olla avatud uutele lahendustele ja minna üle elektroonilisele arvete töötlemisele.

E-arvetele üleminek on vajalik, et hoida kokku kulusid, vähendada tehnilist tööd ja selleks kuluvat tööaega, tõsta andmete kvaliteeti ja ennetada vigade tekkimist. Kui ettevõtte on küsimuse ees, kas ja miks minna üle e-arvetele, siis lühiajaliselt võib see tuua kaasa täiendavaid tegevusi ja kulutusi. Kuid tuleb vaadata suuremat pilti, kuna efekt tekib siis, kui võimalikult paljud ettevõtted lähevad üle e-arveldamisele.

Autori arvamusel õigustab OÜ Kinnisvarateenindus üleminek e-arvetele ennast igati, kuna see on majanduslikult mõistlik ning muudab tööprotsessi efektiivsemaks.

VIIDATUD ALLIKAD

- Almann, U. (2014) OpusCapita uuring Pärnu raamatupidamiskonverentsil. – Raamatupidamise praktik. Äripäev AS väljaanne nr 89. Tallinn: AS Kroonpress, lk 12.
- Ciciriello, C. Hayworth, M. (2009). European E-Invoicing Guide for SMEs. – 1st edition 2009. European e- Business Lab.
- Digitaalallkirja seadus. Vastu võetud 08. märtsil 2000. a – RT I 2000, 26, 150; RT I, 14.03.2014, 12
- Do you comply with EU e-invoicing rules? Business Application Software Developers Association. [http://www.basda.org/blog/do-you-comply-with-eu-e-invoicing-rules/\(10.11.2015\)](http://www.basda.org/blog/do-you-comply-with-eu-e-invoicing-rules/(10.11.2015))
- E-arve. Maksu- ja Tolliamet. <http://www.emta.ee/map?id=26715> (02.11.2015)
- E-arvele üle ühe telefonikõnega. (10.04.2015) <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2015/04/10/e-arvele-ule-uhe-telefonikonega> (02.11.2015)
- E-arvete keskkond. https://www.arved.ee/public/person_main.html (06.12.2015)
- Eesti e-arve kirjeldus.(2013). Versioon 1.2. Eesti Pangaliit.http://www.pangaliit.ee/images/files/E-arve/Eesti_e-arve_kirjeldus_ver1.2_est.pdf (03.11.2015)
- E-invoicing. Euroopa Komisjon. http://ec.europa.eu/finance/payments/einvoicing/index_en.htm (02.11.2015)
- Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu Direktiiv 1999/93/EU, elektroonilisi allkirju käsitleva ühenduse raamistiku kohta. ELT 13.12.1999.
- Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu Direktiiv 2014/55/EU, mis käsitleb e-arveldamist riigihangete puhul. ELT 16.04.2014.
- Grossmann, A. (2015). Paberivaba raamatupidamine. — Ajakiri Spetsialist. RMP Eesti OÜ. Jaanuar 2015, lk 8-11
- Jakobson, M. (2014). Arvete kinnitamise kord aitab eksimusi vältida. –

- Raamatupidamise praktik. Äripäev AS väljaanne nr 83. Tallinn: AS Kroonpress. Lk 4-5.
- Käibemaksuseadus. Vastu võetud 10. detsembril 2003. a - RT I 2003, 82, 554; RT I, 11.07.2014, 15
- Keifer, S. (2011). E-invoicing: The catalyst for financial supply chain efficiencies. – Journal of Payments Strategy & Systems volume 5 Number 1, pp. 38-51.
- Koch, B., Billentis. (2014). E-invoicing/ E-billing. – Key stakeholders as game changers.
- Koch, B., Billentis. (2015). Implementing E-Invoicing on a broad scale. – Consulting Services on behalf of Australian Taxation Office.
- Kuul, M. Riigiasutused alustasid e-arvete saatmist. Eesti Rahvusringhääling.
- Riigiasutused alustasid e-arvete saatmist. (13.04.2015)
<http://uudised.err.ee/v/majandus/55035395-8494-4c63-85f8-caa8fa0cdc52/riigiasutused-alustasid-e-arvete-saatmist> (02.11.2015)
- Masinloetavatele e-arvetele üleminek era- ja avaliku sektori vahel (valmisolek ja vajadused). (2014). Rahandusministeerium., Ernst & Young Baltic AS. (30.09.2014 lõpparuanne).
- Nienhuis, J., Bryant, C. (2010). E-invoicing 2010. – European market guide. Version 1.0. Euro Banking Association (EBA), Innopay
- Nõuded algdokumendile on muutumas. 08.12.2015.
<http://www.rmp.ee/uudised/eelnoud/nouded-algdokumendile-on-muutumas-2015-12-08#> (09.12.2015)
- OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmed. 20.12.2015
- Pau, A. Maksuhaldur aktsepteerib e-arveid ja on alustamas uudseid e-kontrolle. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/index.php?id=2348> (11.11.2015)
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud 20. novembril 2002. a – RT I 2002, 102, 600; RT I, 25.05.2012, 16
- Raamatupidamise seaduse ja tarbijakaitse seaduse muutmise seadus. Eelnõu. Vastu võetud 03. detsembril 2015
- Raamatupidamise Toimkonna juhendid (RTJ). Vastu võetud 01. jaanuaril 2013.
- Rego, A., Aariste H. Arve kohustuslikud rekvisiidid. BDO Eesti AS.
<http://bdo.ee/2013/03/arve-kohustuslikud-rekvisiidid/> (02.11.2015).
- Salmony, M., Harald, B. (2010). E-invoicing in Europe: Now and the future. –

Journal of Payments Strategy & Systems Volume 4 Number 4, pp. 371-380

Seaduseelnõu. Raamatupidamise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus. –
14-1701/01. Rahandusministeerium.08.12.2014

Stewart, T. Enter the Invincible E-Invoice.
http://www.qualitydigest.com/oct07/articles/04_article.shtml 1 (03.11.2015)

What is e-Invoicing? E-InvoicingBasics.
<http://www.einvoicingbasics.co.uk/what-is-e-invoicing/>(08.11.2015)

Zdobnõh, S. (2014). Raamatupidamise algdokumendid. — Raamatupidamisuudised.
Väljaanne nr 5, lk 19-20.

SUMMARY

TRANSITION TO E-INVOICING IN OU KINNISVARATEENINDUS

Olga Fedossova

E-invoicing is the process of invoicing and related processes with the help of electronic channels and is also known as the solution for eliminating the paper invoicing process. E-invoicing is a part of electronic data interchange transactions that include data from the enterprise in a format that can be integrated into the client's financial system without the involvement of a financial administrator.

The Directive 2014/55/EU calls for the reception and processing of e-invoices using the new European standard to become mandatory in the third quarter of 2018. Once the e-Invoicing Directive 2014/55/EU has been transposed into the national laws of EU countries and the deadline for implementing the norm has passed, electronic invoices will be able to flow seamlessly across the EU. Estonian Ministry of Finance has started preparations for the transition to e-invoicing mandatory for public procurement in 2017. This means that if the public sector decides to exchange invoices just in electronic format, this has a tremendous multiplier effect on broad scale market adoption.

E-invoicing offers a number of benefits to organizations including streamlining of accounting processes, reducing paper volume, offering higher receivables, helping in timely delivery of invoices and faster customer payments, reducing the number of lost invoices, and increasing visibility and control over various processes.

The importance of this thesis lies in the fact that, considering the competitiveness of companies and capabilities that infotechnology provides, in order to be sustainable, more and more processes need to be automated. As a result of exploiting these infotechnological opportunities, enterprises can reduce costs and render more effective many processes. This thesis focuses on invoice processing.

Electronic and automated invoice processes can result in savings of 60-80% compared to traditional paper-based processing. Projects typically result in a payback period of 0.5-1.5 years.

To conclude the overview, an e-invoice is an invoice that is issued, received and processed electronically. The requirements which are set to invoices apply similarly to electronic invoices. In Estonia, a standard has been developed for all the e-invoices issued in Estonia.

The aim of this thesis is to show the impact of transition to e-invoicing in OÜ Kinnisvarateenindus. The research problem the author is trying to solve is to determine the efficiency of e-invoicing and how e-invoicing impacts businesses, that previously were using traditional invoicing.

When comparing the handling of paperback invoices and e-invoices, the author found many advantages of using e-invoices instead of traditional ones. The authors' opinion is that the most important advantage of e-invoices is the automatibility of the invoicing process. As a result of automatisisation, various human errors, which occur when handling invoices, can be avoided. Also, e-invoicing can enable automated archiving, accelerated payments, improved cash flow and reduced credit losses.

OÜ Kinnisvarateenindus has lowered their invoicing costs by an estimate of 40% in result of exchanging paperback invoicing to e-invoicing. Journalizing of electronic purchase invoices took approximately 70% less time than it took manually. However there are no differences in journalizing process of electronic sales invoices, moreover their invoicing costs increased by 21%.

Unfortunately, e-invoicing has not been adopted by everyone immediately. The author concludes that the main obstacle to the development of electronic invoicing is lack of skills and knowledge, limited budget, habitual activity modification hardship and the low reliability of digital records management. Therefore the author recommends to be open to new solutions and to implement the electronic processing of invoices.

The author believes that transition to e-invoices in OÜ Kinnisvarateenindus is justified in every sense, because it is economically reasonable, and make the process more efficient.

LISAD

Lisa 1. Osaühingu Kinnisvarateenindus kliendid

Ettevõtte tüüp	Ettevõtete arv
Eraettevõtted	3007
Avaliku sektori ettevõtted	102

Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Lisa 2. Osäihingu Kinnisvarateenindus tarnijate osakaal ettevõtte suuruse järgi

Ettevõtte suurusgrupp	Ostuarvete arv septembris	Ostuarvete arv oktoobris	Ostuarvete arv novembris	Keskmine ostuarvete arv
Suured ettevõtted	98	103	101	101
Keskmysed ettevõtted	99	97	103	100
Mikro- ja väikeettevõtted	460	415	477	451
Ettevõtted kokku	657	615	681	651

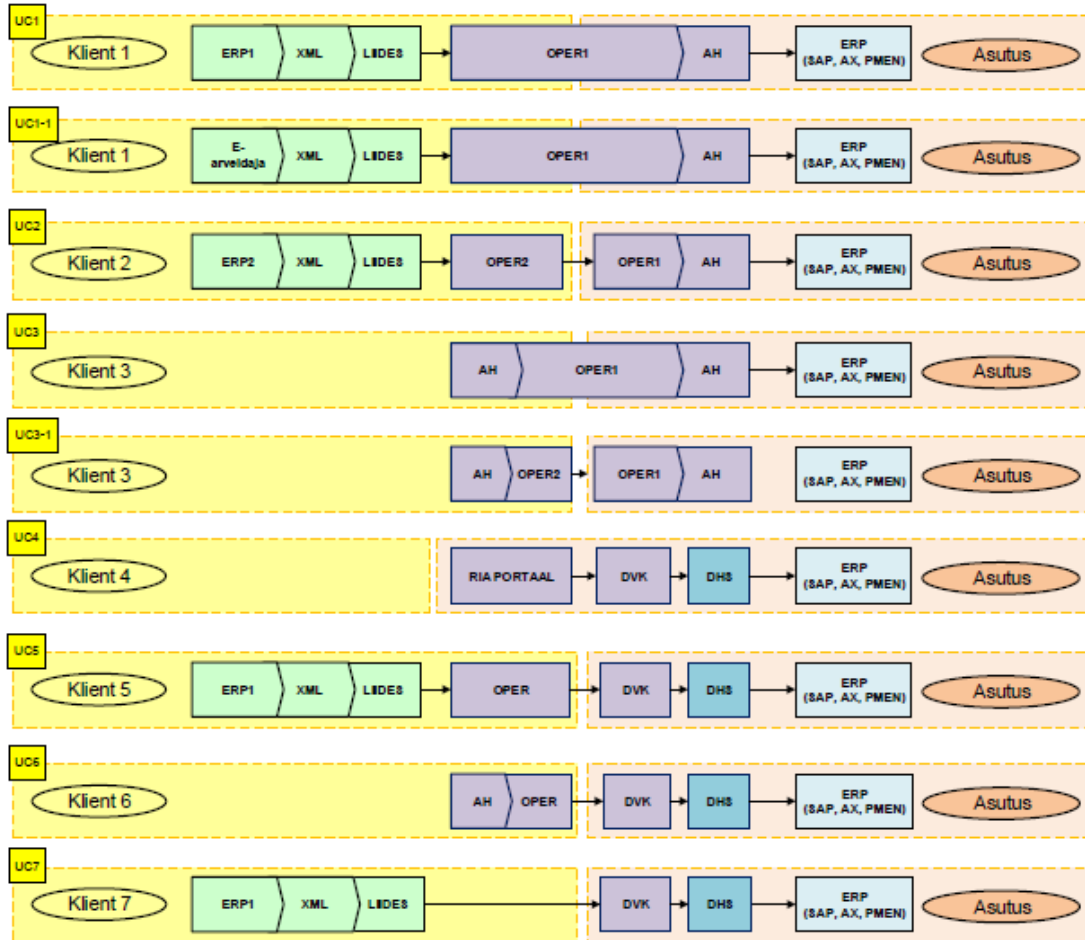
Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Lisa 3. Osäihingu Kinnisvarateenindus müügiarvete arv ettevõtte suuruse järgi

Ettevõtte suurusgrupp	Arvete arv septembris 2015	Arvete arv oktoobris 2015	Arvete arv novembris 2015	Keskmine arvete arv
Suured ettevõtted	99	101	97	99
Keskmsed ettevõtted	42	45	39	42
Väike- ja mikroettevõtted	137	126	144	136
Arved kokku	278	272	280	277

Allikas: Autori koostatud OÜ Kinnisvarateenindus raamatupidamisandmete alusel

Lisa 4. Võimalikud alternatiivid avaliku sektoriga arveldamisel

Allikas: (Seaduseelnõu, 2014)

Mõisted:

- klient - organisatsioon, kes väljastab müügiarve
- operaator - e-arvete operaatoriteenuse pakkuja. Operaatoritena on käsitletavat Ominva (vahenduse ja avaliku sektori ostuarvete menetluse pakkuja, OPER1), OpusCapita, Telema, Edisoft (vahenduse pakkuja, antud kontekstis on kõik OPER2) ning Dokumentidevahetuskeskus (DVK).
- ERP - majandustarkvara
- XML - Eesti standardile vastav e-arve XML-formaadis
- liides - tehniline lahendus, millega ERP-st edastatakse e-arve operaatorile

- AH - Arvehaldus (avalikus sektoris kasutatav ostuarvete menetluse lahendus)
- RIK – Registrate ja Infosüsteemide Keskus
- RIA PORTAAL – Riigi Infosüsteemide Ameti loodud veebipõhine rakendus e-arvete üleslaadimise, koostamise, edastamise ja allalaadimise võimalustega
- DHS - dokumendihaldussüsteem